

cure Imperij insignia in arce designata pmisit, ut principū illa cōuentui reseruaret: Ille munit⁹ ecclesie sacramētis, spiritū Deo reddidit, Anno. XX. regni. XIII. Imperij, in dimidio dierū suorū: qđ illi fertur papa Paschalis p̄dixisse: Nam neq; prolē uidit, neq; seniū attigit, neq; temporē meruit tranquillitatē. Eiectis uiscerib⁹, corpus Spirā p̄ducitur, & cum patre, atq; auo, simul & proauo tumulatur: prodēte uersiculo, qui per tumulos diuisus ostēdit loculos singulorū: Hoc modo: Fili⁹ hic, pater is, auus hic, pater uisus iacet illic: Henrici tres, quint⁹, quartus, tertius, filius, pater, auus. Ceterum Cōradus. II. ei⁹ nominis erat Henrici. V. proau⁹: stirps, ac radix generis: Truncum uocant Iuristę non recte.

FINIT LIBER QVINTVS.

INCIPIT LIBER SEXTVS.

VDERVS DVX SAXONIAE PRO-
nepos Gebhardi ei⁹, qui fratrem habuit Brunonē religi-
osum uirum, qui in Prussia p̄dicans, pro Christo se-
cit martyrium, sub Imperio Henrici. II. annis octo post
mille. Erat is proauus comes de Queruorde, filiū habēs
Burchardū, qui genuit Gebhardū hui⁹ Luderī patrē.

Solent autē nobiles titulū mutare, uel ex successione ma-

terni generis, uel ex dote quā accipiūt, uel ex principū collatione: Vnde factum est, ut hic nouissimus Gerhardus, & eius filius Luderus, dicerentur comites, non de Queruorde: qui hodie extat titulus comitū in Hercinia: sed de Suppelenborg, qui ante nos titulus euauit, patri tum erat Gebhardo, & Ludero filio, priusq; ille ducatus Saxonie ex causis supra memoratis assequeret. Luderū autē propter nominis cōsonantiā Gallici atq; Italici scriptores dixerunt Lothariū, qđ hoc illis Imperatoriū nomen uideretur. Peruenit autē ad Imperiū hoc ordine, Fridericus Sueuic⁹ dux uir moderati animi, religiosus, prudēs, & fortis, Henrici proximi ex sorore nepos, commēdata habuit ab auūculo insignia Imperij: & ideo multi p̄sumptione decessoris hunc eligendum regem, & dixerunt, & senserunt. Manauit hic rumor per ora multorum. Audiebatur etiam ab alijs, qui aduersari Friderico uidebant. Nōnulli tñ ex principib⁹ graue etiā onus Imperij loquebantur: qđ eius imminuta nimis iura uiderent, fortē, & acrem principē esse requirendū, cui iugū imponat. Ita pro se quisq; recusare, & ad aliū potius deriuare cōtendit. Id cū ex cōposito inter principes fieret, procurāte Alberto Mogūtino archiepiscopo, qui domū Hērici non amaret, Saxones autē a quibus diu defensus esset, haberet in precio: Frideric⁹ & ipse nihil subesse doli ueritus, iam pene certus de se eligendo, ut moderationis suae ille quoq; p̄ferret indicia, & insignia Imperij principibus restituit, & ut ceteri, imparē se illi negotio, etiam abhorrētem oneri demonstrabat. Rapuerunt occasionē, qui cum Moguntino senserāt: Quandoquidē, inquit, recu-

sant Imperiū, quibus uidebatur deferendū, Luderus Saxonie dux implo-
randus, ne patiatur Imperij dignitatē iacere cōtemptā. Itaq; unanimi cō-
sensu illū eligunt, nihil recusantē. Frideric⁹ ut dolos p̄sensit, iam rem uerte-
re, nec poterat, nec tentare modestū putabat: sed tñ Ludero, quē deinceps
Lothariū, propter crebriore eius nominis in annalib⁹ mentionē appellabi-
mus, infensus diu permāsit. Frāci quoq; indignati, q̄ uir Saxo, & Sueuis,
& Frācis p̄ferretur, cōsobrinū Hērici Imperatoris Cōradū dixere regē.
Sed Lotharij fortuna preponderauit. CA. II.

Rat annus uicesimussextus post mille atq; centū, cum prima re-
gis expeditio in Bohemiā fieret: Sed cum inexplorato p̄cederet
interceptus est insidijs Bohemorū: Cēsī plurimi, capti non pau-
ciores. Inter cēsos erat Hartūgus filiorū Adolphi comitis Holfatię maior
natu: Inter captos autē Albertus marchio de Brandēburgo, cognomento
Vrsus. Sed tum interuētū cōmunium amicorū est intercepta, pacataq; pri-
usq; rex in sua regrederet. Quo tēpore Otto Halberstadēsis ep̄s ab Ho-
norio papa deponitur ob labem symonię: sed intra trienniū ab illius suc-
cessore Innocētio, II. cōcilio Leodiĵ habito restituit. Rex uero anno regni
VII. Italicā expeditionē pro corona Imperij assequēda instituit: Peruenit
Augustam: ibiq; exorto inter milites & ciues tumultu, ciuitas pro magna
parte conflagrauit: cū etiā multi in ip̄o tumultu pugnātes, cecidissent: sed
ut fieri solet, maior pars ciuiū. Per Lūbardiā quoq; & Hetruriā cūti non
parum erat laboris: sed tñ cum illi cessissent, uel fracti, uel spōte dediti qui
restiterāt, iter suū tenuit incolume: coronamq; Romę accepit ab Innocē-
tio, cum Rixa contoralī. Reuersus in Germaniā, cum prius graui bello in
Sueuos Fridericū Conradūq; laborasset, interuētū summi pōtificis res cō-
ponunt: fitq; Cōrad⁹ pridē regnū p̄sumēs ex hoste amicissim⁹. Reddi-
dit Imperatori pontifex uicē, q̄ ille pridē in Vrbe sedasset cōtrouersiam,
quę illi fuerat cum cōpetitore. Venerat per hęc tempora Kanut⁹ Sleswici
dux ad Imperatoris p̄sentiam, Obotritorū puinciā, & omnē ditionē, quā
ante illū tenuisset Henric⁹ Godscaldi Wādalorū principis filius in feudum
ab Imperio poscens: Sic enim conuenerat inter Hēricum dum uiueret, &
hūc Kanutū. Imperator non ignarus pacti q̄d intercesserat, Kanutū non
solum inuestit, sed etiā corona donat: decus esse Imperij reputās, si regib⁹
imperaret. Ea tñ res necē peperit optimo uiro. Nam insimulat⁹ fuit a Da-
nię regib⁹, q̄ coronā Danię Imperio submisisset, eāq; ab Imperatore im-
petrasset. Iniuriā uero maximā emuli Kanuto uiro iustissimo irrogauere.
Talis enim & uixit & mortu⁹ est Kanut⁹, ut miraculis in morte choi uscās
inter sanctos referret: q̄d in Dania dixim⁹, & attigim⁹ in Wādalia. III.

Olfatię per ea tempora moriēte primo Adolpho, adulescētior ei⁹
h filius, itidem Adolphus cœpit p̄esse: Nam, quod p̄diximus,
Hartūg⁹ maior fili⁹ cecidit sub rege in expeditione Bohemica.
Erat autē is tum rerū status: Wagriā & omnē terrā Obotritorū, quę nunc
dicitur Magnopolensū, tunc, ut dixim⁹, tenuit Kanut⁹, uir regij sangui-
nis, patre natus Erico, qui in peregrinatione ad terrā sanctā Cypro morit:

quod in Dania diximus. Eam uero Wagriā illustrabat predicatione uir
Deo acceptissim⁹ Vicelinus, habitās cū fratrib⁹ in Faldera. Misit autē pre-
dicatores ex suis in ueterē urbē Lubicā, in loco qui nūc dicit̄ Zwartow:
Ibi Hēric⁹ Godscaldi filius ecclesiā extruxit in monte trās flumē Trauenā.
Vicelinus autē cum Hērico perchar⁹ extitisset, adiit filiū ei⁹ Zwenteploch
redeuntē ex lōginquis, fcederisq; paterni illū admonēs, impetrauit, ut pre-
dicatores excipere dignaret̄ in sua Lubica. Annuit ille perbenigne: Mis-
siq; fratres Ludolphus, & Volcquardus, predicationi institere, & a mer-
catoribus humanissime sunt foti: Cum interea Rugiani hostes posterorū
Henrici propter Imperiū, quod in illos quoq; propagare cōtenderat, &
nomen Christi, quod gentiles oderāt, in Lubicā ueterē per mare duxerūt
occisis omnib⁹ quos repererāt, sacerdotes effugabāt. Wādalorū autē prin-
cipem, unū ex Henrici filijs Holsatorū quidā peremit: nec diu superfuit il-
li filius, simili morte perempt⁹: & puenit principat⁹, quod dixim⁹, ad Ka-
nutum: qui ecclesiā Lubicę iussit adornari. Sēpiusq; inter Lubicā & Sles-
wicum diuersat⁹, apud Falderā contubernio usus est beati Vicelini. Sed
non est datū illi terrę, ut diu tam bono principe frueret̄. Interceptus enim
insidijs Magni fratris patruelis occiditur, & mala multa consurgūt. Sed
tamen ea fuit prestātissimi uiri ducis Kanuti, immo regis memoria: ut in-
ter sanctos Dei illum referret ecclesia. Imperator audita eius uiri morte in-
doluit, q̄ Romano Imperio ille & manu & cōsilio prōptissim⁹ uideretur.
Ericus Kanuti frater, sciens quo in illū fuisset animo Imperator, misso nū-
cio auxilia rogauit, ad uindicandū necem fratris: Nec distulit Imperator
ducens in Sleswicū per Holsatiā, Adolphū secundū habens expeditionis
cōmilitonem. Sed Nicola⁹ rex, Magnuscq; fili⁹, cōtractis & illi copijs ob-
stiterūt, quo minus Imperator & Ericus exercit⁹ suos cōiungerent. Preue-
nerunt etiā Imperatorē, paciscētes, ut Magn⁹ Imperatoris esset satelles, &
condigna nihilomin⁹ cedi impēderet̄ satisfactio: magni enim eris summa
expromissa est. Sed quanta fuerit pactorū fides inde emicuit, q̄ abeuntes
Imperatoris extrema agmina Magnus lacessuit, que Adolphus Holsatic
comes duxit. Abeuntē Imperatorē Ericus execrat, & quib⁹ potuit uirib⁹
regi Danię colluctat: Exclusus regno Sleswicū se cōtulit, mittēs ad Adol-
phum Holsatum, ut armis expeditis illi occurreret, tuereturq; a premente
& obsidente Magno.

CA. III.

On moratur Adolphus, & tam propere mouit in hostē, ut trās-
gressus Eydorā prius cōtingeret cōfinia hostilis exercitus, q̄ ex-
tremū agmē suū fluuiū trāsiret. Quo factū est, ut expeditis suis
Magnus occurrēs Adolpho, ne obsessum Ericū liberaret de manib⁹, quē
iam reti cōclusum arbitrabat̄. Sed tum Adolphus fugā capessere cōpelli-
tur. Tantū interest in hostē, raptim, an quadrato agmine ducere: ut qui cō-
tractis in unū uiribus hosti par esse potuisset, sparsa agmine suo, repellere-
tur. Magn⁹ ad obsidionē Sleswici reuersus, frustra tempus terebat. Tan-
ta enim erat urbis illius munitio, ut ociosa ibi diu sederet omnis uis Dani-
ci regni. Non longū tempus in medio, cum Magnus Imperatoris curiam

adiret in Halberstadio, reuersusq; in regnū cum sacro Pentecostes die hostes urgeret, in foelicis pugne talē inuenit exitū, ut periret cum quatuor episcopis, superante Erico memorato. Sed ut Holsatiæ res exequamur: Per mortem Kanuti redijt dominiū Wagrię atq; Polaborę Obotritorūq; ad fratruales Hērici Wandalos, religionis Christianę adhuc hostes acerrimos: qui adhuc conabant, ut plātaria nouellę religionis in Lubica dissiparent. Eo tempore in uico Bardorę (insigne tum opidū erat, quod nūc obsoletum Bardewicū uocāt) mansit Imperator Lothari⁹: quē adiens Vicelinus, mōstrauit esse in Wagria insignē montē, arci imponēdę idoneū unde omnis prouincia & religioni recipiēdę & soluendis tributis facile adigeret. Mouerunt Imperatorē uerba sacerdotis: uisendi loci gratia eo contendit: Euocatis p̄fectis regionum, ubi uidit omnia ex cōmodo cōstare, mandauit proximis, ut fodiendo, importādo, instaret eo loco arcē cōmunire: appellauitq; Montē uictorię, lingua Saxonū Zegeberg. Wandali, qui astitere inter se colloquuti: quis, inquit, Impatori prodidit hunc locū unde in omnē regionē nostrā fulgura & tonitrua prosilient. Tum un⁹ qui propius rem nosse uidebat: Vides, inquit, caluū istū homuncionē (Vicelinum demōstrabat) proxime Imperatori assistentē: Is est acerrim⁹ hostis prouincię nostrę: Nam ex hoc mōte in Plone, Oldenburg, Lubeke, & ultra Trauenā in omnē Obotritorę terrā, flagella, atq; arma nobis imminēbunt. Arci iam munitę p̄fecit Imperator ex suis Hermannū quendam, iussitq; ad radicē mōtis ecclesiā firmari, quā beato patri Vicelino cōmendauit. Quo etiā tempore Lothari⁹ Imperator solennē curiā celebrauit in Halberstadio, magno principum utriusq; ordinis conuentu. Aderat Magnus Nicolai Danorę regis filius, cui⁹ exitū anticipātes ostendim⁹: qui ad placandum Imperatorē super morte Kanuti regis Obotritorę ducis Sleswickensis fratruelis sui, quē ipse oppresserat, persoluit ingentē auri summam Imperatori: & ipse die solenni Pasche Imperatori p̄ferēbat auratū gladium, ut subiēctionē cōfiteret. Erat enim, ut ante diximus, Imperatori factus uasallus, ab eo feudū recognoscens. Proxima solennitate Pentecostes in Mersburgo curiā habuit: Ibi nuptias perēgit filię Gertrudis, quā collocauit Henrico Bauarię duci, qui nat⁹ erat ex filia Magni Saxonie ducis: Dos erat Brūswicū cum attinentijs, comitat⁹ Northemēsis, & omnis ad Visurgū ditio: quę terra puenerat Imperatori ex sua q̄q; cōiuge dotalis: fuitq; illi prim⁹ ad ducātū Saxonie ingressus: Qua occasione iste q̄q; Hēricus ducātū p̄sumebat, & filio Henrico Leoni reliquerat, licet pluiimus inde labor nasceret: qd̄ posteri⁹ suis locis dicem⁹. Per hęc quoq; tempora, obiit Fridericus comes Stadenſis, de quo in Metropoli nostra diximus, in primo archiepiscopo Friderico.

CA. V.

Tadensis comitatus, quia uarie in annalib⁹ memorat, uidendum quid iuris habuerit ab olim: an & terrā Thietmarsię Trāsalbinā tenuerit inclusam. Et quidē a memoria Karoli Magni id opidū in terminis & limitibus cōprehēsum, quos Imperator ille donauit ecclesię Bremēsi, ad ius ei⁹ ecclesię diu ptinebat. Inde uero, quia incursiones a ma

ri Danorū & Normānorū erāt grauissimę, nec poterat Bremēsis antistes
 spiritualibus armis littora tueri, & carnalia quę tenebat non suffecerant,
 q̄ hoc annales non dicāt, crediderim ego ab Imperatorib⁹ & regib⁹ esse
 permissum ducib⁹ Saxonie, & uicinis principib⁹: ut cōmunita Albis flu-
 minis ripa, hostib⁹ crebro digrassantib⁹ opponerent. Sed hoc habēt an-
 nales: Tempore Henrici. I. qui pater erat. I. Ottonis Imperatoris, nobilē
 uirum Henricū Caluū arcem habuisse illo in loco, quo nūc est Hertzeuel-
 densis comitatus, filiūq; genuisse eque Henricū, qui cum fratres cerneret
 generis, ut sperabat propagatores: ipse clericatū sequut⁹, coepit Deo mili-
 tare in ecclesia Hildesemensi. Cum aut̄ parentib⁹ solus superesset, ne stirps
 tantę nobilitatis extingueret, monuerūt, hortatiq; sunt, pene perurgentes
 amici: ut generis successione cogitās duceret uxore: Nec destitit, siue apo-
 stolica fretus dispensatione, si erat in maiorib⁹, siue in minorib⁹, suapte uo-
 luntate ducens uxore, genuit filios Sifridū, & Tyadericū, uocabulo comi-
 tes, aliqñ dictos marchiones. Arcem paternā Libentij primi archiepiscopi
 temporibus annuete Bernhardo duce Saxonie, iussit in prepositurā cōse-
 crari: & se ecclesie captiuū cōstituēs, ter se redemit, donatis in auro, serico,
 gemmis, & alijs ecclesie ornamentis: ut ditissimū statim coenobiū efficeret.
 Pro uirtute aut̄ hic Henric⁹ cognominat⁹ est Bonus. Filius eius Sifridus
 Stadiū cōmuniuit: Annales tradūt edificasse: Potuit quidē renouare col-
 lapsum. Sed est lōge uetustius opidū illa Sifridi memoria, quę uix ad Hē-
 ricum, II. peruenit, hoc est, parū supra Christi annos mille. Translatū fe-
 runt de alio loco, ubi Dorstadiū pri⁹ uocaret: Sed an hoc tēpore, uel quo
 alio, per incuriā, sicut multa, ueteres trāsire. Sifridus ergo tūc cōmuniuit:
 arcem extruxit, ut presidium esset aduersus Danorū & Normannorū incur-
 siones: qui uetus sibi dominium in omnē Saxoniam cōtenderāt uēdicare. Pa-
 rum aut̄ profuit illa munitio: Nam hostes per Albim ascendentes, opidū
 cum arce cæperūt: principes traxere captiuos, & tenebāt: si forte magno
 gre psoluto redimerent. Quo tēpore piscatoria adducta scapha alter elab-
 bit: Variāt enim scriptores, Nā alij elapsum cōtendunt Sifridū, alij fratrem
 Tyadericum: Qui remāsit, ira Danorū male mulctat, truncatis, ut ferunt,
 manibus. Qui uero elabit, euocato duce Saxonie, cum armatis plurimis
 hostes aggredit: quib⁹ partim fuis, partim captis, partim fugatis, fratrem
 liberat: captos agit in crucem. Diu manebat inde loco nomē ut Worge-
 buer diceretur.

CA. VI.

Ifridus ducta uxore genuit Sifridū filiū: Frater sine hærede de-
 cessit. Sifridus iunior genuit comitē Luderū: Hic ex amita Ro-
 dulphi Suęui, quē Saxones regē creatū opposuere Henrico, III.
 genuit Vdonē primū, qui factus est, ut aiūt annales, marchio: Cui⁹ etiam
 tēpore comitat⁹ Stadēsis redijt ad ecclesiā Bremēsem, & datur in feudum
 Vdoni: Nam usq; in illū diem uident Imperatores in eo suū ius cōstituis-
 se. Vdo primus genuit secundum, cum aliquot fratrib⁹ Rudolpho, Henri-
 co Longo. Vdo secundus genuit Henricū sine prole defunctū. Rudolph⁹
 genuit Rudolphū in Thietmarsia cæsum: genuitq; Hartwicū maiore ec-

clesie Bremensis prepositū: qui patrimoniū suū, hoc est terrā Thietmarsie
 donauit ecclesie Bremensi, & recepit comitatū Stadensem, qui iam per Hē-
 rici nouissimi de sanguine Sifridi, & Friderici adueng mortem redibat ad
 ecclesiā: Vnde trahitur comitatū Stadensem cum uicina terra palustri, &
 Thietmarsiam ultra fluuiū Albim fuisse in patrimonio Vdonis primi: qui
 sic inter filios diuisisse creditur, ut haberet Vdo minor comitatū Staden-
 sem, & frater eius Rudolphus Thietmarsia, in qua filius eius incūctanter
 eius loci comes, ut testant̄ annales, cęsus occubuit, Nec erat is prim⁹ co-
 mes in illo suo comitatu cęsus: Nam & ante Vdonē primū Thietmarsia
 dñm Ida nobilis ex Sueuia mulier, que patruū habuit Henricū Impatorē
 III, & auūculū Leonē papā, VIII, pri⁹ Brunonē dictū, cū esset epūs Tul-
 lensis, post Lippoldū primū maritū iam fato functum, nupsit Dedoni co-
 miti, & deinde Etelero Albo, in Thietmarsia post inuicē cęsis, Ita populus
 ab initio infrenis, & si ducibus primū Saxonie, deinde comitib⁹ subesser,
 toties tñ cęsis dñis, se in libertatē uendicauit: Aliquoties tñ coactus a prin-
 cipibus parere, iugū accepit, sed q̄primū potuit reiecit: Nūc aut̄ permuta-
 tione Hartwici, primū prepositi deinde archiepiscopi Bremensis, cōcessit,
 immo redijt ea terra in ius ecclesie: cū ille comitatū Stadensem accepisset cō-
 pensatū: qui etiā morte ei⁹ cōglutinat⁹ est ecclesie, Et hoc quidē nō inuitili
 digressionē, auersi proposito, reuertamur in id unde exiuius. VII.

Imperator Lothari⁹ non lōge ante nouissimā expeditionē Itali-
 cam, in qua defecit, descendit in Hertzeuelde Bremensis diocesis,
 Nā est & aliud eius nominis & religionis monasteriū in diocesi
 Moguntina, & pecuniā sexcentarū argenti marcharū, quā Fridericus Sta-
 densis comes pro anima sua reliquit monasterio, abstulit altari, astruēs in-
 testati bona sisco deberi: Ducatū autē Saxonie, quē ipse Imperator haec-
 nus tenuit, dedit genero suo Bauarię duci: qui patrē habuit Welpum, &
 matrem filiā Magni nouissimi ducis, ex linea Hermāni, Quo tempore mo-
 nasterium uirginū de Hellinge, ubi nouē per successionē temporē habuit
 abbatissas, per Luthmundū prepositū Vicelini discipulū, trāssert̄ in Tze-
 uenā, ubi manet usq; hodie in magna rerū tenuitate, dum religionē habet
 in postremis, Sed Imperator Luderus interim uocat⁹ a pontifice in Italiā
 transijt cum expeditis copijs: cum gener eius agmina iungeret, magnā Ba-
 uarorum manū, Coactus per Imperatorē Rogeri⁹ Normān⁹ in quem
 ducebatur, imperata facere per pontificē & Imperatorē, ilico man⁹ dedit,
 Jam uero dudū ante in Saxonia monasteriū dominarū, quod fundauerat
 comes de Haldesleue, mutauit Lothari⁹ in cōuentum uiroz ordinis diui
 Benedicti, translato abbate, & quibusdā fratrib⁹ de monte iuxta Magde-
 burgum in eum locū: iussitq; cōsecrari basilicā in honorē apostolorū Pe-
 tri atq; Pauli, Cuncq; Imperator in hac expeditione pontifici gratificasset
 aduersum Rogeriū Normānum, quē fecit ecclesie obsequentē, expugnaf-
 setq; arcē ipsē in partibus, quā nocētes quidā habebāt receptaculum: ipse
 Imperator capto presidio, quingentos ibi repertos latrones supplicio ius-
 sit ultimo plecti, Pontifex remunerare uolens spiritalibus donis arma car-

nalia dedit indulgētiās in locū monasterij memorati uberrimas: quę usq̃
 in hodiernū uigēt in eo loco: appellātq̃ de regis nomine cenobiū usq̃ ho-
 die Koningessutter, hoc est, regis Lotharij opus. Pacatis aut̃ in Italia reb̃
 ubi Imperator redire cōstituit, orta maxima in castris mortalitate, Impera-
 torē & ipsum pestis uulgata corripuit. Vita igitur functus in Italia, exem-
 ptis uiscerib̃, in Saxonā est relat̃, & in monasteriū ab illo illustratū no-
 minatumq̃ trāsfertur, ibiq̃ magnifice tumulat̃: Quo mortuo, non tanta
 erat de imp̃ij successore, q̃ duor̃ de Saxonā dissentientiū cōtentio, quor̃
 uterq̃ natus erat filia Magni ducis: Albertū uidelicet marchionē, & Hen-
 ricum de Bauaria: habuitq̃ utraq̃ pars suos defensores. Pendebat autem
 res incerta ad nutū noui regis, qui cui parti inclinaret eam uidebatur ha-
 biturā: Fauorabilior quidē causa uidebat̃ Alberti, q̃ is fortunę uideretur
 tenuioris: Nā cōpetitor ei⁹ potētissim⁹ erat dux Bauarię. Sed pendebāt,
 ut dixim⁹, incerta omnia usq̃ ad p̃uectionē noui regis. Interim q̃s quisq̃
 poterat sibi cōciliabat amicos, q̃ sine magna digladiatione res trāsgenda
 nō uideret̃: Possessiones q̃q̃, quas apprehēdere q̃sq̃ poterat, occupabat.
 nā Albert⁹ arcē Luneburgi, urbē Bardewicū, & Bremā occupauit: q̃ ad-
 uocata eius urbis, ut diximus, data esset Ludero tum Saxonie duci in re-
 demptionem Liemari quondā archiepiscopi, quem Luderus in cōgressu
 bellico cepit.

CA. VIII.

Onradus eius nominis, III. uir genere Sueuus, Friderici, de quo
 ante diximus, german⁹, & uterq̃ Cōradi filius: qui sororē duxit
 Henrici, V. Imperatoris, ex qua sustulit filios Fridericū & Con-
 radum antedictos: Numerat̃ iste quoq̃ Cōradus in stirpe Saxonici gene-
 ris ex matre, quę, ut dixim⁹, fuit Henrici, III. filia, & p̃inde ex Ottonis, I.
 stirpe, quō tres Henrici tertio quart⁹ quint⁹: & ideo res ab illo gestas hic
 prosequemur. Albertū marchionē hic rex in ducatu Saxonie cōfirmauit,
 q̃ iniquū esse cēseret eūdē in regno duob⁹ insigniri ducatib⁹: q̃ Hēric⁹ iā
 teneret Bauariā, dec⁹ esse regni, in duob⁹ ducatib⁹ duos esse duces. Turba-
 uit ea res multos principes & auertit Cōrado: Vixit in corde ei⁹ obliqu⁹,
 ut putabat̃, liuor in Lotharium ante se imperantē, cui⁹ facta putauit anti-
 quanda, q̃ ille Hērico genero ducātū Saxonie cōtulisset. Cūq̃ Albert⁹
 apprehēdisset inferioris Saxonie p̃sidia, exclusit facile Henricum. Tum
 Adolphus secūdus Holsatię comes, q̃ aduersaret̃ Alberto, fidem seruans
 quam p̃stitisset Lothario & genero eius, ditione Holsatię cōcessit dono
 Alberti marchionis, Hēricus de Badewide comes est illā assequut⁹. Ma-
 gno exinde bello de Saxonie ducatu cōflictantur. Albertus marchio, cui
 studebat Cōradus, & Henricus Catulus dux Bauarię, quē nōnulli per er-
 rorem appellāt Leonē (fuit aut̃ Henrici Leonis pater) Siue ergo uterq̃ &
 pater & filius cognomē habuere Leonis, siue solus filius, rem non uariat:
 dummodo sciam⁹ Hērici Leonis fuisse patrē, qui de Saxonā cum Alber-
 to luctaretur. Preoccupauit Albert⁹ ea quę sunt citeriora Saxonie, Lune-
 burgi arcem, Bardewicū, Bremā: Sed Henric⁹ de Bauaria descendēs cum
 ualido exercitu, superiora prouincię uastauit, aliquot arces ui cepit. Duce

bat ille in belli societate comites palatinos Reni, natos sorore Rixæ Imperatricis, & uidebant omnia in deterius prolapsura ad uastitatem prouinciæ: Sed interuenere principes qui rem ponerent in treugas. Constitutus a rege dies in Quedelenborg ad cōuentū principū, ut causa tractaret. Per quæ tempora moriens sine herede Henricus marchio Brādenburgensis, locum fecit nouo beneficio: cum feudū uacaret Imperatori. Cōtulit ergo Conradus rex Alberto comiti de Balenstede, siue de Anehold marchionatū antedictum. Ita auctus Albertus a rege nouo principatu, facile dimisit Henrico Saxoniam in eodem cōuentu principū habito in Quedelenborg. Sed tum Henricus Bauarus cœpit egrotare, non sine suspitione dati ueneni, & mortuus sepelitur in Lutter, ad latus Imperatoris soceri sui. Rex autē Henrici relictā, matrē Leonis, filiā Lotharij Imperatoris dedit cōiugē Hērico fratri suo: cui etiā cōtulit ducatū Austriæ, qui ante erat principat⁹ Noricorū. Iste ergo est in meridionalibus Germaniæ ducat⁹ nouissim⁹, qui iam usurpat (incertū quo iure) appellationē, q̄ se nominat archiducē. Iste uero Hēricus in Austria nouo ducatu, nullos reliquit heredes: Vnde iterū fit loc⁹ nouo beneficio. Sed hæc ad tempora sequentis Friderici. VIII.

Holsatia interim, sicut uniuersa Saxonia, nouis quatitur motibus, dum expulso Adolpho, qui Imperatrici Lotharij relictę fidē seruans cessit comitatu. Interim Henric⁹ de Badewide repositus in eā ditionē, arcē Zegeberge, iam defuncto Hermāno, quē Lothari⁹ ibi cōstituit, occupauit: nec tñ prosperat⁹ est uehemēter. Nam Wandali ad noui principat⁹ initia se erexere. Pribislaus qui ueterē Lubicā tenuit, collecta magna suorū manu, Zegeberge inuadit: Monasteriū cum ecclesia tradit incendio: Vnū ex fratribus qui se defensionī sacrorū obtulerat obrūcauere: reliqui uix fuga elapsi, redierūt in Falderā: Ceteri qui Lubicā incoluerent, satis difficili & ancipiti laborauere periculo: q̄ Pribislaus, & si necdum fidelis Christian⁹, fratribus tñ ibi predicatibus satis erat benignus. Nec tam sua mouerūt pios pericula, q̄ aliorū Christianorū cōspecta uincula & ludibria. Nec longū tempus in medio, & ecce alij de mari Wādali ascenderunt, Pribislaū hostem insequētes: Diu enim nobiliū familię Critonis atq̄ Henrici de principatu dissidebāt, & Lubicā applicātes qui superuenire, diripuerūt omnia quę repererūt: Arcē incendūt: & cum hostē non adesse cernerent, cum præda reuertuntur. Sacerdotes autē uix manibus eorū elapsi, ad patrē suū Vicelinū se cōtulerunt. Ita frustrato iterum labore, uinea nouella depasta est. Quid facerēt optimi patres? Quando predicatio negabatur orationi institere, humiliter deprecantes Dñm Iesum: ut ad gloriam sui nominis & animarū salutē, fidei ianuā miseris aperire dignē. Interim Henricus terrę tum Holsatię administrator, collecta suorū quanta potuit maxima manu, cōtendit in hostes, Wādalarū terrā peruastrā: & præda inde abacta non minima, gladio & igne uastauit omnia obuia, par pari referens. Quo tēpore Holsati nullo comitis ductu, sed suis auspicijs, præsidium Wādalarū fortissimū Plone aggressi, ualida manu ceperūt: cōmunierant, & ex inde semper in ditione tenuerūt. Nec longū tempus in me-

dio cū Henric^o Bauarię dux, qđ diximus, auxilio socrus suę & primatū in
 Saxonia, arcē Luneburgi primariā obsedit, inq̄ suā accepit ditionē, pulsus
 quos Albertus marchio custodes p̄fecit: Inde ab reliquis q̄q̄ terre p̄e
 sidijs, breuī cōsobrinū suū Albertū expulit: q̄ multū armis & auxilijs Al
 berto p̄ualeret Hēricus dux Bauarię potentissimus. Quo etiā tempore,
 eisdem armis adiutus Adolph^o comes recuperauit Holsatiā suā, anno uix
 exacto, postq̄ illā amiserat. Videns aut̄ Henricus de Badewide, quia sub
 sistere in terra non posset, incendit arcē Zegeberge, & munitissimū p̄esi
 dium, quod Adolphi mater Hāburgi firmauerat: Omnia quoq̄, quæ se
 nior Adolphus in ea terra cōmunierat, quia ille sustinere non posset abi
 turus incendit atq̄ demolit. Cōradus aut̄ rex hęc audiēs, cum de collato
 beneficio tueri curaret Albertū, exercitū duxit in Saxoniā, habens in mul
 to comitatu etiā ducem Bohemie. Sed & Saxones duce Henrico alacres
 illi occurrūt, castris utrinq̄ iuxta Cruceborg firmatis: Ibi priusq̄ pugna
 iniret, interceptū est negotiū, & indicta est curia principibus proxime in
 Wormacia, ubi sine armis res omnis dirimeret, ad p̄ximū Purificationis
 Marię diē: & inde trāslata cōuētio in Quedelēborg, ubi in eā formā, quā
 dixim^o, res est cōposita: ut haberet uterq̄ in Saxonia principatū. X.

Elapsis in sua exercitib^o, diuisisq̄ copijs, Rodolph^o comes Thiet
 d marsie, & Fridericus Palatinus ex eodem agmine Bremā ducūt:
 Nihil tale opinanti ciuitati, superueniūt & diripiūt: cum Adalbe
 ro Romā abisset. Diu ea ualuit cōtrouersia, ut principes Saxonię tempo
 rale dominiū illi^o urbis sibi uendicarent: iam tūc a memoria Bernhardi du
 cis: qđ in Adalberone dixim^o in Metropoli. Reclamauere pontifices, sed
 p̄ualuerūt arma, qua adhuc iuris occasione nobiles memorati ciuitatem
 in p̄edā uertūt. Iam tñ duplici iure freti uidentur, q̄ Albert^o pridē eā oc
 cupasset, nūc pro Hērico illā receperint: deinde q̄ aduocata ei^o urbis a Li
 emaro capto, permisa fuit, ut dixim^o duci Saxonię Ludero, & perinde po
 steris eius. Erat aut̄ post millesimū annus tricesimus non^o, cum Henricus
 dux Bauarię & Saxonię in fata cōcessit, relicto paruulo filio sibi cognomi
 ne Henrico, cui cognomen Leonis accesserat. Mater aut̄ pueri Gertrudis
 filia Lotharij Cesaris miserata sortē Henrici de Badewide, egit cum prin
 cipib^o, ut illi Wagria p̄mitteret Holsatię cōtermina, nuper a Wādalis ca
 pta: Adolphus aut̄ retineret Holsatiā. Sed non quieuit Adolphus, donec
 Henric^o puer, iunctis principibus, ita rem dirimeret: ut Holsatiā cum Wa
 griā teneret Adolphus, Henrico aut̄ memorato proueniret terra Polabo
 rum cū opido Raceburgo, quę & ipsa pars erat Wādalię nuper in ditio
 nem & ius Saxonū accepta, licet antiquus adhuc populus cōsumptis, aut
 retro pulsus nobilib^o, illā insideret. Adolphus aut̄ sic cōpositis rebus, iterū
 cōmuniuit arcē Zegeberge in loco quē dixere Wādali Bucu, inter fluuiū
 Trauenā, & lacū Wockenisse urbē firmauit pridē a Critone ante annos
 quadraginta inchoatā: nomē aut̄ cum populo transtulit a ueteri Lubica,
 quā paulo inferi^o ad mare cōstruxit Hēricus in loco Zwartow. Coepit er
 go ex hoc die noua Lubica in monte firmari, quo loco permāsit in hūc di

em breui miris incrementis adaucta. Adolphus cum Nicloto Obotritorum principe pacem fecit: coeperuntque inhabitari deserta Wagrię: nam magna pars uulgi aut consumpta est bello, aut introrsus orientem uersus emigravit, habitatura inter cōgentiles potius quā seruiret Saxonibus. Vocantur ex alijs regionibus, qui in ea parte colēdos agros acceperāt. Interim Vicelinus spiritualibus quę incrementis intētus, prędia recuperauit ab Adolpho quę Lotharius Imperator monasterio Zegebergensi cōtulisset. Sed uisum est tum patribus monasterium in Hagerestorpe uilla erigere, propter fori tumultus, & ab arce militaria incōmoda, quę Zegeberge uidebant. Permisit facile comes, in loco pristino ad radicem montis parochialis ecclesia remanebat: tantumque ualuit nouę molitionis fama, ut Thietmarus Bremensis chori decanus, relicto loco suo Falderā petierit, & a Vicelino nouę plantationi in Hagerestorpe preesse iuberetur.

CA. XI.

Onradus rex ad indictum Wormacię cōuentum properauit, uenerantque multi eo principes, sed Henrici pueri defensores Saxones non aderant, quę fides illis publica ad eorum prescriptum non interponeretur. Deinde post Paschalia nouum indixit cōuentum in Frācfordia: sed neque tunc ob eandem causam uenerāt: Inualuitque cōtrouersia, ut principes Albertum etiā natiua ditione pene expellerēt, urbes eius occupante Rodolpho comite Thietmarsorę. Sed tamen non diu res in eo statu permāsit, rege descendente in Saxoniam: Nam tum Alberto restituta est marchia: & Henricus puer in Saxonia est cōfirmatus. Nec diu superfuit Rodolphus comes memoratus, cęsus in Thietmarsia sua, sicut multi predecessores eius. Infrenis enim populus semper excussit iugum dñationis. Sed tum Hartwicus frater Rodulphi, facta cōmutatione, ecclesię dedit Thietmarsiam, & recipit comitatum Stadensem: quod supra attigimus, & plenus in Metropoli cōmemorauimus. Per quod etiā tempus fundatum est monasterium Beatę Marię ad opidum Stadense: quod isto anno post mille quingentesimo, quo hec scribuntur, propter metum pedestriū copiarum, quę tum diocesim uastabant, & se Guardiam cognominauere, euersum est a Stadenribus, reddito intra opidum loco: euersa prius religione a fratribus, qui pauci iam cōmanebāt. Sed hoc suo tempore cōmemorabit. Tum uero Hericus puer per curatores instituit querimoniam apud regem, super nomine Adalberonis archiepiscopi, quę ille matri sue pollicitus diceret, omnem comitatum Stadensem post mortem Rodulphi ipsi Henrico puenturum: nunc autem ecclesia haberet Thietmarsiam, & Hartwicus Stadensem comitatum. Audiuit rex querimoniam, & ad tollendam cōtrouersiam, indixit partibus cōuentum in Ramello: Prefecit autem suo loco tractatibus habendis, Thietmarum Verdensem episcopum, Albertum marchionem, Hermannum de Wintzenborg, germanum eius, & Hericum de Dasse comites: Aderant ex nobilitate quę plurimi. Archiepiscopus factum suum defendit: Dux per suos grauissime impugnavit. Et ubi nihil placitum inter dissidentes componitur, ducis satellites ad arma concurrunt: uenerunt enim fortiores, facturi quod fecerant: Archiepiscopum capiunt, ac in arcem Luneburgi pertrahunt, si forte minis extorqueant, quod placito non poterant: Sed ille inuictus permāsit, neque prece

necq; precio, nec cōminationib⁹ superat⁹: Vbi nihil proficiūt, abire sinunt. Hartwicus p̄posit⁹ in manu erat Hermāni de Luchow, unde illū sperabant ducales ad se trāsserendū: Quo factō, si ille fuisset sublat⁹, iam dirēpta questio uidebatur: ut ad ducē perueniret, quod petebat. Sed uir nobilis prospiciēs periculo Hartwici & capiti eius, eū tradidit in man⁹ Alberti marchionis, qui illum liberū in sua remisit. Comes erat per hęc tēpora de Wintzenborg Hermānus, qui militaris de Sueuiā uiri, speciosam cōiugē absente marito oppressam cōstupraret; Redeūti marito flēs mulier occurrit, uim sibi illatā quęsta. Ingemuit maritus, & obseruato tempore, arcem primo mane cōscendit: & ut erat comiti cōiunctissim⁹, aditū habuit in cubiculum: ibi dormientē comitē ad latus cōiugis cōfodit. Mulier eiulabat minata uindictā, gestare se utero exclamās qui ulcisceret. Ille furens minātem iunxit marito, & cōfestim equū iam stratū cōscendens, uxore post se ducta, terrā reliquit, abiēs in Sueuiā suā. Erat in arce spirit⁹ (incertū qualis) qui uaria specie se plerūq; ostenderat: Is cōcito monebat episcopū Hildelemensem in strato suo quiescentē: Surge inquit, corrafe, & uacantē occupa Wintzenborg arcē. Nō cōtempnit ille monitorē: Exurgēs cum expeditis eo properans cōtendit, & ut audiūt, inuenit: cōsensuq; Imperatoris cōiunxit ecclesię comitatū, arcē, cum opido Aluelde. CA. XII.

Nde Cōradus in Saxonīā descendēs, egit cum principib⁹ de uicinis Wādalis ad iuga Christi cogēdis: Erat ann⁹ post millesimum quadragesimū septim⁹, & in hanc sacrā pro Christo militiā sese perarmarūt, Adalbero archiepūs Bremēsis, Henric⁹ dux adulescēs prima pene arma portās, Cōradus dux de Saringia, Albert⁹ marchio, Cōradus comes in Witin. Cōfluxerāt ex omni Saxonīa, quę nūc Westphalia, uoluntarij multi, qui in sacrā militiā nomina dederūt. Sumpsere autē sacrū uestibus & armis tale signū ☩ hoc insinuantes, quia crucifixus Dñs rex est super omnē terrā. Niclot⁹ Obotritorū princeps, cum intelligeret expeditionem in se suosq; cōtribules dirigi, quantū potuit, exercitū adunauit, pro libertate pugnatur⁹. Sed q̄ magnus fuit utrinq; apparat⁹, tam futilis exitus: Nullo enim insigni p̄lio cōmisso, cum intelligerēt Wādali se uiribus impares, suscāpere facere imperata: Ea fuerunt, ut accepta Christi religione, Danos, quos ob eā rem crebro in se pugnātes habuere, uinctos relaxarent: Sed quīs pollicitarent, nihil impleuere: Si suscepti promissorū obsides, si impositi qui p̄dicarēt sacerdotes, nihil horū cōmemorant annales: Veri simile fuerit, tantos principes, tam ualidū exercitū non abiisse, nisi omnibus legitime cōstitutis, etiā si non cōmemoret. Id tñ effectū est: ut res deinde paciores essent inter Obotritos & uicinos Saxonię Wandalos. Nam Hartwic⁹, qui Adalheroni in archiepiscopatu successit, cū diu apud summū pontificē & Cēsarē institisset, recuperādo honori suę legationis in regiones aquilonis, qui sub titulo Hamburgēsis ecclesię debebat, nec peruias haberet aures eorū, necq; munerib⁹ profecisset: q̄ iam in regna aquilonis cōstituti essent metropolitanī, quib⁹ parerēt episcopi regionū. Frustratus ergo hoc proposito Hartwic⁹, ad magis piā causam respexit:

Episcopos in proximā ordinans Wādaliā, quos haberet suffraganeos. Nam accitū Vicelinū, iam annis triginta immorantē Holsatię, uirū Deo acceptissimū, post annos. LXXXIII. quibus exturbata fide uacabat religione Wandaliā, ecclesię cōsecrat Aldenburgēsi episcopū: Euerhardū in Meklenborg, qui est hodie Zwerinēsis episcopat⁹: quę ditio olim pertinebat Ottonis, l. iudicio ad Aldenburgēsem: nunc uero in tres dioceses secta, Lubicēsem, Zwerinēsem, Raceburgēsem, perseuerat. Ea quia in Metropoli cōmemorauimus, hic attigisse sufficiat. CA. XIII.

Ex deinde Cōradus cōuentū indixit principib⁹ in Wirtzburg: quā urbē nūc cōflato ex Gręco & Latino uocabulo Herbipolim uocāt: Sed Hēric⁹ Saxonie dux aberat. Incessit aut̄ noua similitas regi atq; duci: q; Hēric⁹ Baurie, atq; Saxonie Sueuiā q; uoluit auito iure sociare: Nam auus patern⁹ ex Sueuia duxit originē. Quā rem iniquo ut debebat, animo rex perferebat: q; regis frater Frideric⁹ ducātū in Sueuia administraret. Cum aut̄ Henric⁹ Leo in Sueuia Fridericū oppugnaret, rex alia ratione oppugnandum ducē Saxonie putauit. Nam propere mouit in Gossariā, inde trāsitur⁹, ut acciperet in ditionē Brunswicū, clarissimum Saxonie opidum. Sed non potuit tam accelerare rex iter, neq; tam abscondere cōsilium, quin ad Henricū permaneret: qui ueste mutata, magnis per dies & noctes cōtendens itinerib⁹, solis tribus comitat⁹ Brunswicum ingrediit, regē p̄ueniens, & perinde frustrans eius in hac parte molitionem. Sed inerat uiro infinita, & nūq; exaturāda ambitio: ut non contentus parto, anhelaret semper ad plura cōparanda. Tum uero Bernhard⁹ Clarcuallensis cruciatā p̄dicabat in terrā sanctā: Quapropter e Burgundia sua, missus a summo pontifice in cōuentum principū, qui tum Francofordie ob eam rem fuerat indict⁹: Ille uero & miraculorū signis, & instatissime p̄dicationis uerbis permouit corda p̄sentū ad eam sumendam expeditionē: Conradū Imperatorē cum multis principibus animauit. Incredibile est memoratu, qua deuotione cōcursum sit ab omni ordine, principum, militariū, ciuitatū. Vnum habuit ea res optatū exitum: ut Germania tum latrocinijs frequens, purgaret̄ eo genere hominū, qui rapinis consueuerant uictitare: Nam tūc deuotione qualicūq; omnes id genus homines pro remedio peccatorū sacram amplexū militiam, in eam nomina dedere, uolētes expeditionē: Quę si ut erat maximo feruore inchoata, tā optatos exitus habuisset, non res Christianę tum in Asia periclitari cōp̄te, ad eā desperationē, in qua iādudū iacuerūt, peruenissent. CA. XIII.

Vm ergo rex, audita Bernardi cohortatione expeditionē pararet, puenit cū exercitu Cōstātinopolim, & dolo Impatoris orientalis, qui eā rem liuētib⁹ semper oculis intuit⁹ est ludificat⁹ est: Ad Iconium, gipsa, uel terra cretosa immixta farinæ, quā ex pollicitatione idē Imperator mitteret in agmen Christianū. Peruenit tñ Conradus in terrā sanctā, & magnis rebus agēdis, uel interfuit, uel p̄fuit: Cum etiā Ludouicus Francorū rex per mare aduentasset, magnis copijs aduectis. Sed ea res suam deposcit iustā historiā. Is tñ tum erat rerū exitus, ut magnis, licet

conatib⁹ institissent amplificandæ in Asia rei Christianæ, in Europã ambō
 reges laceros suos reducerēt exercitus, infinita multitudine cōsumpta, uel
 bello, uel pane uenenato. Fregit animos fortissimorum regum dolus, quo
 apud Damascū irretiti ludificabant: Obsederant eã urbē tres reges (nam
 Balduin⁹ Ierosolymę quart⁹ rex Europę duobus regib⁹ accessit) fontibus
 qui per cuniculos urbi inuehebant facile interclusis, prope erat ut fame &
 siti caperent oblessi; nam altissimi & spissi supra modū muri oppugnatio-
 nem fecere irritã. Vnic⁹ erat lacus quē foris tenuere Christiani, unde etiã
 non magno labore incisos aqueductus in urbē poterāt rumpere: Id ueritē
 opidani, hominē Assyriū ad eū usq; diem Balduino fidū pecunia corrup-
 punt ingēti: ut suaderet regib⁹ in altera ciuitatis parte oppugnationē in-
 tētare, quib⁹ captu facilior urbs suasu illi⁹ uiderēt. Auscultarūt perfido ho-
 mini tres reges, & exercitu in aliam urbis partē traducto, egressi opidani
 Christianos aquatione intercluserūt, & periculū urbi iumentatū, uertūt in
 oppugnatores. Ea re frustrat⁹ est tant⁹ regū ex Europa magnorū conat⁹,
 & in regionē quiscq; suã exercit⁹ cōscissos reduxere. Reuersus autē in Ger-
 maniam Cōradus, non diu post ex labore peregrinationis cui accessit me-
 stitia frustrationis, cōcepto morbo, finē uiuendi fecit, priusq; Imperialē be-
 nedictionē acciperet. Misit quidē Eugenius pontifex cardinales duos ad
 regem pro quibusdã non satis explicitis causis, Octauianū atq; Iotdanē:
 Sed hi regi indixere diem, ut Romã properaret, non alibi acceptur⁹ Impe-
 rij coronã. Dum autē appararet, quę Italici expeditioni necessaria uiderent
 tur: neq; enim leui manu penetrare potuit prouincias: & erāt quę in Italia
 pro statu ecclesię recuperando uiderent agenda, in ipso rerū apparatu rex
 ipse defecit, tumulat⁹ in Bãberga. Reliquit autē filiū Hēricū cognomina-
 tum de Rodenburg, apud quē cū Imperialia insignia seruarent, ab omni-
 bus illi regnū putabatur deferendū. Sed tum Frideric⁹ Sueu⁹ illi preferē.
 Tātū uero ualuit timor Hērici apud magnates: ut iam regnãte Friderico,
 non secur⁹ uiderēt rex, nisi iste ueneno tolleret de medio. XV.

Ridericus eius nominis. I. genere Sueuus, Cōradī regis ex fratre
 nepos, Friderico patre natus, eo quē Hērico. V. sufficiendū mul-
 ti ducebāt, regno substituit a principibus. Hunc Italici ob cōtu-
 meliam, q; grauis illis incubuerat, Barbarossam cognominauere. Erat autē
 annus post millectū quinquagesimū secūdus. Numerat & iste in gen-
 te Saxonū, quibus Sueuiã habuerit patriã: nam Ottonū triū sanguis diu in-
 ter principes claruit: ut ex illa se stirpe prodisse gloriarētur, Primã curiam
 in sacro Pentecostes festo Mersburgi celebrauit: Ibi Zueno atq; Kanut⁹
 de corona Danię cōtendentes, Romanorū regem causę suę arbitrū fecere.
 Zuenonē ille in regno cōfirmauit, & Kanutū Magni filiū, parte regni de-
 putata, inter duces iussit haberi: Deinde in Herbipolim indixit cōuentū:
 Ibi Henricū Bauarię & Saxonie ducē Alberto marchioni iterū cōposuit:
 Viuebat antiquū in pectore uulnus, amor uidelicet Saxonie in corde Al-
 berti: Sed duplici stēmate Henrici excludit. Nam & auia ei⁹ paterna Ma-
 gni ducis fuit filia, quō & Alberti mater: Insuper Henrici mater erat Lo-

tharij filia, quę alio iure traxit ad illū Saxonie ducatū. Quo tempore idem Hēric⁹ grauiter institit Vicelino, ut ferulā pastoralē, hoc est inuestiturā tēporalis dominij, ab ipso acciperet: Sed uetere Bremenses, regale munus asserētes, inuestiri episcopos ad formā inter Calixtū papā & Henricū. V. Imperatorē cōstitutam. Venit rex in Saxonā incunabula patrū uisurus. Vxorem autē quā tenebat Henricus, quia ob propinquitatē legitime habere non poterat, interueniētibus apostolicis legatis, cū gratia dimisit, separatus ab illa per sententiā, quā uocāt diuortij. Nec diu superfuit uir sanctissimus Vicelinus, anno. V. sui pōtificatus decedēs apud fratres suos in Faldera, hoc est Nouo monasterio tumulatus. Quo mortuo fratres ei⁹ se retraxerūt ab unione Aldēburgensis episcopatus: quippe qui Bremēsi ab antiquo p̄tinerēt. Successit illi in episcopatu Gerold⁹ ex ministerialib⁹ Hērici ducis. Rex autē Frideric⁹ in Magdeburgo Pascha celebrauit: inde instituens profectiōnē primā in Italiā: Iurare fecit principes eandē expeditionem: Nouerat enim tergiuersationes multorū: Non ignorabat q̄ difficulter inibāt longā & sumptuosam peregrinationē: Ideo simplici promissione in tanta re contentus non erat.

CA. XVI.

Nuus erat post millescentū quinquagesimusquint⁹, cum rex iter ingressus, magno principum cōcursu mouebat in Italiā: Aderat Henricus dux Leo cum Geroldo suo Aldēburgensi electo: quē cum Bremēsis archiepiscop⁹ cōsecrare recusaret, q̄ non legitime electus, sed sola ducis assumptione prouectus esset, Romā secū duxit ibi cōsecrandum: Erāt similitates alię inter ducē & archiepiscopū: q̄ dux p̄dica ecclesie uelut sua haberet, & pro capellano uti constitueret antistite: quę uerus p̄decessorū quoq̄ suorū iniuria fuit. Sed Hēricus satis pro sua, atq̄ ecclesie dignitate agebat. Ergo quē archiepiscopus cōsecrare noluit, Romanus rei gratia perduxit, non cōfirmationis, ut nūc agitur (necdū enim Romana ecclesia tantū sibi iuris in omnes omniū prouinciā ecclesias uendicabat) ut nisi cōfirmatione apostolica epūs non haberēt legitim⁹: Id enim posteriora tēpora adinuenerūt. Nec ibi quieuit Ro. ecclesia, donec annatas quoq̄ sibi ex omni Christianismo aduocaret. Rex ergo p̄fectus prospere uenit in Lūbardiā: Inde Terdonā quę rebelles illi ostendit animos: quam obsidēs, ac non multo post capiens, cōtendit maxima celeritate Romanam. Trepidatū est in urbe Roma ad celerē Imperatoris aduentū: Senatus Romanus obuiā regi misit oratores, qui dicerent, paratos esse Romanos excipere regē triūphaliter, si se Imperatorio gerat more. Quo percunctante, quid illi faciēdū ducerēt. Illi responderūt: Si uinctos p̄ se ferri curaret catenatos tyrānos, & aureo curru residēs, diuitias gentiū Vrbi inferret: senatuiq̄ p̄mitteret appendi. XX. millia libras argēti, ut esset ueteribus cōstitutū legib⁹: magnificū & municū uideri triumphaliter exceptum, quē principes regē fecerint, senatus, populuscq̄ Romanus, Cēsarem sibi cōstitueret. Subridēs rex: Grata, inquit, promissio, sed cara nimis litatio: Magna requiritis uiri Romani de exinanita camera nostra: Venire us aurū de Italia sumere, non argentū inuehere. Qz si occasionē queritis no

bis rebellandi, non tantū uobis laborandū erit: habetis paratū bellū ubi uoletis: Si tamē cōsilio nostro putaueritis utendū, cōsultius quid amici q̄ quid armati possimus experiundū uobis ducimus. At illi pertinaciter instabāt, iura suę ciuitatis tueri. Rex illis cōtemptis, ad pontificē Hadrianū, qui ab Vrbe declinauerat, incertus quid exercitus tātus moliret, misit oratores: ut ad colloquiū mutuū fieret cōuentus. Pōtifex dignatione sua flectere cōtenderat Germanorū formidatā insolentiā, & uenit in castra regis cū solenni, pōtificeq; summo digno comitatu. Rex cōcitus occurrit uenienti, & ab iumento descēdēti strepā fertur tenuisse sellę, acceptūq; reuerēter per manū in sua tētoria perduxisse. Bambergēsis tum episcop⁹ uerbū regis proloquit⁹ ait: Honorabilē tuę sanctitatis presentīā apostolicę pōtifex, sicut dudū desyderāter optauimus, ita nūc letāter suscipimus, gratias agentes omniū largitori bonorum Deo, qui nos deduxit & adduxit in hunc locū, & sacratissima uisitatione tua nos dignos fecit. Notū ergo tibi esse uolumus reuerende pater: quia omnis ecclesia de finibus orbis ad honorem regni collecta, adduxit principē suū ad tuā beatitudinē, prouehendum per te ad culmē Imperij: Hoc meretur nobilitas, prudētia, fortitudo, Dei timor, & catholicę pacis amor in corde illi⁹ regnās, & sanctę Romanę ecclesię cultus non uulgaris: Ecce te uenientē excepit uenerabūdu, tuis sanctissimis uestigijs humiliter puolutus: Ergo uenerande pater, tu circa ipsum pagas: ut quę ei desunt de plenitudine Imperialis culminis, per tuę beatitudinis munificentīā suppleant. Papa refert: Audiui⁹ frater episcopo quę loqueris, speciosa quidē dicta, sed non opere exhibita: Friuolū potest uideri quod dicimus, & tñ in minimo cōmissa negligentia facit argumentum de maximis: Ab iumento descēdentibus nobis, strepā tenuit sellę sinistra, nescimus ad irrisionē, an aliorum, cū dextera fuisset obsequenti cōtrectāda. Rex stomachāti similis, risu soluit: minimū se studuisse respōdit strepis apprehendēdis: Tu primus es pater cui tali officio deseruimus. Deinde iam cōmotior: Scire uelim officij hoc gen⁹ ex debito an sit, an beneplacito: Quod si ex beneuolētia descendit, quis causabit negligentīā in spontaneo: Sin ex debito parū interesse putamus quo latere accessit, qui uenerabūdu adorat. Hac uerborum uicissitudine, quę multo plura inter collaterales amboꝝ fuere, sine osculo discesserūt. CA. XVII.

Ostero die reuocatus in castra pontifex adest. Rex iam experimēto doctior, quā debuit strepā apprehendit. Cōsedētibus iterū papa uerbū fecit: Solebāt, inquit, qui ad coronā petendam uenerāt prisce etatis principes, insigni aliquo facto Romanę ecclesię beneuolentiā promereri: ut suo uelut officio preueniētes benedictionē, iam debitā coronam omnibus preclaro facinore testarent. Sic Karolus dum domuit Longobardos: Otto dum cōpescuit Berengarios: nouissimus Lotharius dū Normānos reprimeret coronā Imperij meruere: quocirca serenissim⁹ rex Apuliā Romanę ecclesię peculiarē prouinciā, iam a Normānis occupatā nobis ecclesięq; restituat: deinde quę nostra sunt facile exequemur. Principes respondēt: Ab longo itinere & multiplici per uiam labore, attenua-

tas esse vires exercitus, nec posse regē illis copijs, magnā inuadere prouinciam: Impleat in rege benedictionē pōtifex, non se certasse priorē officio pœnitebit: restitutos in sua principes, cumulationibus armis cum suo rege redituros, facturosque que in rem ecclesie uidebuntur. Cessit papa cōtentioni, facturū spondēs que peterent: paterno se affectu cōmonere regē, uideat, prospiciatque, quo sit itinere propter collocatas ab Romanis insidias ingressur⁹: Curaturos se principes respōderūt. Tum Hēric⁹ dux Leo Geroldū suū exhibēs Aldenburgēsem postulat cōsecrari: Sed iam p̄moni⁹ papa literis archiepiscopi Bremēsis, aures auertit. Interea dispositis rebus, per uia Sutrio mouet rex, ingrediturque Urbē incolumis, & a pōtifice susceptus, in scalis Petri, benedictionis solenne munus accepit, Imperator Romani populi cōsalutat⁹. Sed dum ea celebritas utrūque principē, eorūque primores detinet in Basilica principis apostolorū occupatos, Romani cū pōtifice parū cōcordes, propter cōsules, & eadē ratione Imperatorē ducētes suspectum, portas Urbis clausas tenuerūt: Friderici enim exercitus, quem duxerat magnū, in pratis que appellāt Neronis, tētoria stationesque habebat. Romani tumultuātes, primū in Vaticanū erupere: quōs ad gradus inuenerūt, in eos cōmissa p̄da ac cede debaccchātur: Inde etiā in castris ausi procedere. Erāt autē p̄xima muris Hērici Leonis arma: milites egressi, magnā stragem in Romanos retulerūt, repullis ad Urbem, qui cedi se perfuerant, Pontifex egregia Henrici & suorū uirtute delectatus, postero die electū suū cōsecrabat. Deinde quia in Lateranū erat proficiscendū cū Imperatore, & Romani per Urbē trāsitū negauere, magno circuitu extra Urbem factō, multis etiā millib⁹ passuū circuitis, pontifex cum Imperatore Lateranum apprehendit: & inter stationes militum expleuit sacrum in eade Iohannis ministerium.

CA. XVIII.

Imperator in Germaniā regressus, Monasterij Westphaliæ Paderburchi celebrauit: Inde cōuentum principib⁹ indicit in Halberstadio, Et inde Ratisponę: ubi cōtrouersia que Henrico Leoni fuit obortā de Bauaria, cōpositis rebus sedat. Quo etiā tēpore, idē Henric⁹ dux Saxonie Phrisiā hostili agmine inuadit: sed parū profecit in locis palustrib⁹, in quib⁹ nihil erat loci copijs equestrib⁹: que res facit homines regionū talium indigenas insolētiore. Cum uero Zueno Danię rex a nepotib⁹ regno pelleret, ad eūdem cōfugit Henricū ducē, cui⁹ armis in regnū adductus, per dolū circūuenit Kanutū, quē oppressit, pene etiā cōfixurus Waldemarum. Sed ille meliore usus fortuna elabit, postremo opprimēs regē: que nos in nostra Dania sumus exequuti. Hēricus etiā dux eodē tempore Wandaliā ferro igneque cuncta uastās ingredit: Sed uaria fuit hominū & fluxa fides: ut parū profuerit labor ille copiarū: Siquidē statim relapsi sunt qui imperata se facturos pollicebant. Imperator autē quod pollicit⁹ est pōtifici, Italiā magno agmine ingreditur: & primos quidē Mediolanēses ad imperata facere cogēdos circūsedēs, ad uota sua flexit: Ibiq; cōsumpto tēpore, ulteriorē in Italiā expeditionē illo tēpore intermisit. Anno autē nono ac quinquagesimo, cum Imperator iam tertio ualidis agminib⁹ Italiā in-

uadit, maiores de regno principes cum copijs aderāt. Henricus Leo inter
 primos: Imperator Cremā obsidet cum illi nūciata est rebellio Mediola-
 nensiū, simul etiā interit⁹ Hadriani pōtificis, & duorū de summo pontifica-
 tu cōtentio innotuit: Quę res uisa est Imperio olim detruncato repromit-
 tere in integrū restitutionē: Qua de re non inuitus audiuit eā de pōtifica-
 tu cōtrouersiā. Rolandus Mediolanēsis natus, iam Alexādrī. III. nomē in-
 duerat. Octauian⁹ aut Roman⁹, iam pridē Imperatori notus, cum esset in
 Vrbe coronād⁹, forte & tum uerba de summo pōtificatu ferētes existima-
 bant: impēiorē illi fauorē ab Impatore esse impēsū ferebāt: Victoris il-
 le nomē acceperat: Rolādus, q̄ & Mediolanēsis esset, & multos in Frācia
 Imperatori fecisset infensos, auersum sibi animum fecit Friderici. Misit tū
 Alexander solēnes nūcios in castra Imperatoris, oratū, ut electū se a duo-
 deuiginti cardinalib⁹, aduersus Octauianū, quē soli tres pphanassent, tu-
 eretur: Quib⁹ Imperator superbe fertur respondisse: Oportere utrūq̄ ele-
 ctum ad se Papiā descendere: ut cognito a se suisq̄ iure utriusq̄, statuerēt
 quod equissimū uideretur. Ea, ut debuit, pōtifex relata egre tulit. Et quia
 Octauiani factio eū in Vrbe uexatū molestijs affecerat, cōtulit se in Ana-
 gniam: Signiā Octauian⁹ apprehēdit. Iterū Imperator missis e Germania
 duobus episcopis ad Alexādrum, eū uelut cardinalē monuit, Papiā ueni-
 re in cōcilium: Pōtifex eloquētissim⁹ suauiter respondit oratione, in eā cōclu-
 dens sentētiā: Romanū pontificē a nemine esse iudicandū: Octauianū aut
 facile mouerūt, ut Papiā pperaret. Ibi cōsensu pōtificū suorū, Moguntini,
 Coloniensis, & qui aderant ceterorū, expectato Alexandro, nec ueniente,
 Victori man⁹ dant, eūq̄ salutāt summū pōtificē. Id cum rescisset Alexan-
 der, trina monitione premissa, excōmunicauit Imperatorē: suasq̄ literas in
 Franciam, Angliā, Hispaniā, & quas potuit Christianas puincias curauit
 circūferri. Cisterciensis ordo annotat⁹ Alexandro tum magnū prestisse
 obsequiū, cūctis edoctis per illos, legitimū esse pōtificē, & uerū Christi ui-
 cariū Petric⁹ successorē. Irat⁹ Impator eiecit regno uniuersos ei⁹ ordinis,
 profugiētes in Gallias, Italici prelati nulla ratione adigi poterāt, ut Victo-
 ri adhererēt. Multi sedibus suis pulsi exulabāt. Imperator tum Mediola-
 nenses oppugnauit: Vexillū beati Ambrosij illis abstulit, & cum uictoria
 in Germaniā repedauit: Nec diu post Mediolanū in ius eius cōcessit. Sa-
 regit Imperator, ut Victorē suū sustineret, & Alexādrū pontificatu detru-
 deret. Quapropter Bisuntij in Imperiali Burgūdia uetustissima urbe, quę
 olim Velontiū dicebat, iam tum florēs, cū C. Cæsar Gallias decennio ad-
 ministraret: Hic, q̄ uiderēt esse quodā in medio Christianorū regū, Hispa-
 nię, Frācię, Britannię, omnib⁹ maiorib⁹ Christianismi euocatis principib⁹
 solennē indixit cōuentū: ut de uero pontifice uno statuāt, auferaturq̄ de
 medio schisma. Cōtemplere euocationē illā reges Hispaniarū, atq̄ Anglię:
 Francię uero rex, q̄ quidā suorū circūuent⁹ iurasset regem uenturū, uenit
 quidem nocte, & in flumine urbis, moenia cōtingente man⁹ lauit, atq̄ re-
 tro abiit, execratus cōciliabulū, quod non Spiritus sanctus indixit. Quip-
 pe de summa ecclesię potestate cōstituere, non seculariū est principū, sed sa-

crorum pontificū. Sequut⁹ est tñ Imperator exempla maiorum, q̄ Henricus, III. in non dissimili casu, Romanę implorat⁹ cōsuluerit ecclesię: quod supra memorauim⁹, cum Leo. IX. eligeretur: & ante illum Otto. I. destituito Iohāne, Benedictoq̄, Leonē suū restituit ante cōsecratū. Waldemarus aut Danię rex, multis pollicitationib⁹ pellectus, uenit quidē, sed sacri legio non cōsensit: multa circūspectioe usus ad reditum: quod in Dania nostra latius scripsimus. Absoluto cōuentu, Victor ibi iterū pro summo pontifice recognitus, cum Treuerim uenisset, ex cōmunicationis sententiā protulit in Rolandū & cōplices eius: Vicissim Alexander in Octavianū: Imperator quod pximū fuit Moguntia circūsedidit, uindictāq̄ sumpsit de ciuibus, q̄ archiepiscopū suū in ecclesia diui Iacobi oppressissent. XIX.

Enricus aut Saxonie dux, cum omnib⁹ illis expeditionib⁹ Imperatoris atq̄ coetibus interesset, gratū Friderico prestitit obsequium, primus semper inter primos apud ipsum. Per ea tñ tempora, cum illis rebus adesset, in sua Saxonia res magnas instituit: Precipu⁹ illi labor erat ad subigendos uicinos Wandalos, qui & Christo pfidi & illi essent rebelles. Igitur anno sexagesimo post millescentū, insigne agmē duxit in eos. Sepius quidē ante cōfligit, & uicit, sed nihil p̄egit, Zueno aut Danię rex per sua tempora implicitus intestino bello, magno argenti pondere Henricū oberauit: ut Wādalos multis a terra incursionibus fatigaret, domicq̄ cōtineret: ne Daniā ciuilib⁹ malis laborantē interim puastarēt, ut solebāt. Fecit hec Hēric⁹ mercenariā tum operā cōmodās Danis: sed iam animo ei⁹ inciderat, se nō recte dissimulare iniuriā Christi tantā in populo pfido: qui q̄ties polliciti, toties fidē uiolauerāt, abiecerātq̄. Magnis cōparatis copijs duxit in Magnopolim, iam quidē egre Christianā, sed male ferentem iuga subiectionis. Igitur Niclotū principē Obotritorū collata manu uicit & oppressit: Alterū ex filijs Wercislaū captiuū abduxit: Alterū uero datis obsidibus coegit facere imperata. Capt⁹ aut frater, cum iam fratri pene in obliuionē uenisset, lachrymabiles epistolas scripsit e carcere ad germanū: Quid se tā diu negligeret sordidatū in squalore: uires illi, si uir esset non defuturas: facile, si annitāt, iugum excutiat Saxonicū: Illū in delictijs desidentē obliuisci facile calamitatū captiuū: Se uero, si uelit obliuisci, non posse, admonitū per singulas horas suarū miseriarū: quas tēporis longitudo multū grauaret. In hanc sententiā cum scriberet fratri, interceptę literę ad ducē perferunt: Ex captiuo iam obses erat, & aduersus sacramentum ase prestitū bella cōcitabat: Malo utriusq̄ Pribisla⁹ frater arma suscepit. Henricus dux in hostē ducēs Pribislaū, Wercislaū fratrem quē tenebat pacis obsidē, quēq̄ etiā cōcitatore belli deprehendit, in cōspectu fratris appensum iussit iugulari: Pribislaū aut eo perpulit, ut cum magno rerum suarū detrimento faceret imperata: Nam antea quidem occiso in acie Nicloto patre, demolitus omnē terrā cœpit edificare Zwerinū, & cōmunire arcē: & imposuit illic nobilem quendā Gūcelinū uirū bellicosum cum militari manu. Redierūt tñ post patris Nicloti mortē filij in gratiā ducis aliq̄diu, & dedit eis Werle, & uicinā terrā: Porro terrā Obotritorū dedit

militib⁹ suis, & diuisit possidendā: Collocauitq; in arcem Kiffin nobilem
 quendā Ludolphū aduocatū de Brūswico: Apud Malacow cōstituit Lu
 dolphum de Paina: Zwerinū & Ileborg Guncelino, ut dixim⁹, cōmen
 dauit: Mekelenborg dedit Henrico cuidā nobili de Scaten: qui etiam de
 Flandria adduxit multitudinē colonorū, & collocauit eos in finib⁹ & ter
 minis suis: Et ita redierūt filij in terrā patrū suorū, aut non longe inde dis
 stantem. Nam habet fidelis historia Karolū Magnū ex Saxonib⁹ Trans
 albinis hominū decē millia in Gallias, hoc est ultra Renum, trāstulisse in
 Brabantia Flādiāq;: quę tum cultores desyderare uidebātur. Aetate autē
 ista, quā nūc attingim⁹, reuocati eorū filij Wādaliā impleuerūt: Nam &
 Adolphus qui per hęc ipsa tēpora regebat Holsatiā in Wagriā cultorib⁹
 uacuatā: & marchioēs Brādēburgēses, deletis per arma cultorib⁹, magna
 ex parte desertos agros, Hollandinis, Traiectēsis, Phrisijs, Brabātinis,
 Flandrijsq; impleuerūt. Hēricus autē dux hac tēpestate Bernonē cōstituit
 epūm in terra Obotritorum: qui defuncto Euerhardo, Magnopolitane
 presedit ecclesie: & subscripsit illi in dotē eiusdē ecclesie trecētos mansos:
 sicut antea fecerat Raceburgensi, & Aldenburgensi. Et facta postulatio
 ne apud Cēsarem, obtinuit episcopatus erigere, & eligere, & cōfirmare in
 omni terra Wādalarū: quā uel ipse uel progenitores eius subiugarūt: Et
 dedit facile Imperator quod nō habuit, incapaci iuris ecclesiastici: quę ma
 gnę diu postea diffensionis materia permāsit, inter regnū & sacerdotium.
 Motus autē qui fuerunt illa tempestate in Wandalia, quomodo cōpresse
 rit Henricus dux, & terram pacauerit, quia pleni⁹ in Wandalia sum⁹ exe
 quuti, hic preterimus.

CA. XX.

Um autē prospera omnia Henrico duci, quē dixere Leonē, pueni
 rent: subacta iam Wādalia, & foedere cum Danorū rege Walde
 maro renouato: nam gratiā Imperatoris iam dudū promeruit:
 magnis rebus in Italia cum illo, & pro illo, peractis, coepit illū pertentare
 superbia: euenitq; qd plerūq; solet omnib⁹, ut sublatis rebus secūdis, dif
 ficile seruent modestiā: Tantā ergo gloriā ducis infuscauit insolentia: se
 quutaq; est comes glorię inuidia: Nā omnes Saxonie principes illi se op
 posuere. Ille autē immēsis diuitijs locuples, clar⁹ uictorijs, & propter gemi
 num Bauarie & Saxonie principatū, sublimis in gloria sua, omnib⁹ Saxo
 nie tam principibus, q̄ nobilib⁹ intolerabilis est uisus: Sed manus princi
 pum formido Cēsaris cōtinuit: ut non cōcepta molimina mitterēt in effe
 ctum. Postq̄ autē Cēsar quartā profectiōnē parauit in Italiā, & oportuni
 tatem tēpus adduxit, statim inueterata cōspiratio processit in publicū, &
 facta est cōiuratio ualida omniū cōtra unū. Erat autē tum annus sexagesi
 mus quart⁹ post centū atq; mille: Fuerūtq; inter cōspiratores primi, Wich
 mannus Magdeburgensis archiepūs, Hermānus Hildesemēsis pontifex,
 Ludouicus prouincialis comes (iam uocāt Lādgrauū) Turingie, Alber
 tus marchio Brādenburgēsis, & filij eius, Otto marchio de Camburg, &
 fratres eius, Albertus comes Palatin⁹ de Sumeresberg. Hos adiuuarunt
 hi nobiles: Otto de Dasse, Widekindus de Dassenberg, Christianus de

Oldenburg in Amerland: Super hos omnes prepotēs ille Reinoldus Coloniensis archiepiscopus, & cācellari⁹ Imperij per Italiā, insidiatus est duci: facie quidē absens & in Italia positus, sed toto cōsilio duci expugnādo intentus: Vnde factum est: ut principes orientalis Saxonie, cum Turingorū principe Ludouico, obsiderunt munitiones ducis, precipue que dicit Aldeleph, & ei expugnande erexerūt machinas. Porro Christian⁹ de Oldenburg, collecta Phrisonū manu, occupauit Bremam, & omnes fines eius: nam & illā iam Henricus ecclesie detractā fecit sui iuris: presertim pro ea causa, q̄ aduocatiā captus Liemar⁹ archiepiscopus, ut dixim⁹, in sui redēptionem tradidit Ludero, postea Lothario dum imperaret, auo materno eiusdem Henrici. Fecit autē Christian⁹ magnā cōmotionē in occidentali regione. Videns ergo dux, quia cōsurgunt ei undiq̄ bella, ccepit cōmunire ciuitates & arces & ponere custodias militū in locis oportunis. XXI.

Vo tempore comitatū Holsatię, Stormarię, atq̄ Wagrię administrabat uidua Adolphi secūdi cum tenello filio: nā Adolphus cecidit in expeditione Wandalica ad opidum Demyn: quod in Wandalia dixim⁹. Propter cōsurgētes autē motus bellorū posuit dux puerum tutorem qui armis preesset, Henricū comitē de Orlemūde auūculū pueri, uirum impatientē ocij, & totū armis deditū: Hic attende lector auūculum dici, qui alio loco memorat ei⁹ uitricus pueri. Potuit autē utrūq̄ fieri, ut idem Henric⁹ aliquo gradu, ultra tamē prohibitionē cōiugij cōtingeret pueri matrē, quā postea duceret cōiugē: Nostra em̄ ætate omnes principes se uocant agnatos. Henric⁹ quoq̄ dux, cōmunicato fideliū suorū cōsilio, Pribislaū principē Wādalorū, quē multis prelijs prouincia expulerat admisit in gratiā, & reddidit ei omnē hereditatē patris sui: Terrā Obotritorum, preter Zwerinū & attinentia eius: & fecit Pribisla⁹ duci & amicis eius securitatē fidelitatis, nulla deinde bellorū tēpestare corrūpendā: Staret scilicet ad mandatū eius, & obseruaret oculos amicorū ei⁹, absq̄ omni offensione: Quo cōstituto, cōgregabat dux exercitū grādē, & intrauit orientālē Saxoniam, ut pugnaret cum inimicis suis: Sed nemo exibat prodiens in aciē: Timebāt fortunā cōgressionis. Ille uero ubi pugnandi nulla facta est copia, coacta undiq̄ preda, igne, ferroq̄ uastata regione regreditur: Et cōuersus in occiduas partes, ut cōprimeret motus per Christianū de Oldenburg excitatos, & improuisus irruēs Bremę, facile recepit urbē: Nec enim erat tum illa, que nūc cernit̄ urbis munitio: & fugit Christian⁹ in abditas Phrisię paludes: Dux autē Bremā diripiendā permisit militibus: irat⁹ ciuibus, q̄ se tam facile permisissent Christiano: Et trāsfugerūt ciues q̄q̄ in paludes, eo q̄ implacatā ducis faciē non sustinerēt, post damna rerū formidantes captiuitatē. Dux autē ex illis nonnullos p̄scripsit, quousq̄ interuentu archiepiscopi mille & eo amplius marchis argēt̄i pacē sunt assequuti. Christian⁹ autē comes breui reb⁹ excessit humanis: & cessauit cōmotio earum partiū. Inter hęc autē grassantib⁹ usq̄ quaq̄ ciuilib⁹ armis, Hartwic⁹ archiepiscopus secū decreuerat tumultū quoad poterat declinare, & sedit Hamburgi solitari⁹ & quietus, iam enim initio archiepiscopatus sui,

quod in Metropoli, & supra, dixim⁹ iram in se ducis de comitatu Staden si excitauit. Colonienſis aut̄ archiepiſcopus, ceteriq; principes mādauerūt Hartwico per ſcripta: ut reuocaret in memoriā omnes preſſuras quibus attriuiſſet eū dux: nūc ueniſſe tēpus, quo poſſit auxilio principū recuperare ſtatū honoris ſui: patere ſibi urbē Stadiū, & ereptū comitatū, iā principū armis facile recuperandū. Hartwic⁹ aut̄ archiepūſ, multis experimētis edoctus, fortunatū ſemper eſſe in prelijs ducē, ambiguā q̄q; principib⁹ in eſſe fidē & ſe huiuſmodi ſponſionib⁹ ſemper deluſum, fluctuare cōcepit animo: Prouocabat eum recuperādi honoris cupido: ſed deterrebat ſepe cōperta mobilitas animorū, tam in ſublimib⁹, q̄ ſubiectis: Herebat interim ſuperſtices amicitiarū, & pax ſonabat in uerbis: ueruntñ arces ſuas Horeburg & Friburg communire cōcepit archiepiſcopus, & cōgeſſit in eas apparatus armorum & eſcarū, qui ſufficeret in menſes & annos. CA. XXII.

Rat annus poſt narū Chriſtū, MCLXVII, cum apud archiepiſcopū moraret̄ Cōradus epūſ Lubicēſis, frater Geroldi iam deſuncti: cuius tēpore Hēricus ſedē ex Aldēburgo Lubicā trāſſerebat: q̄d dixim⁹ in Wādalia. Iſte Cōrad⁹ pridē abbas in Reddageſhufen, fauore ducis poſt fratrem puenit ad eū pontificatū: Delatus eſt duci, q̄ cōcicator eſſet apud archiepiſcopū, ſuadēs, ut accederet ille ad cōmunionem principū duci aduerſantiū: Super qua re euocat⁹ ab duce in Erteneborg, legationis in Phriſiā ſpecie declinauit. Poſtea tñ interpoſita fide publica per Hartwicū archiepūm, cum etiā uerbo ſuo illū firmaret Berno Magno politanus epūſ, adiit ducē Stadio manentē: ibi dux exprobrabat quē dice ret̄ cōperiffie: Eſſe illū plurimorū opinione incitatorē Hartwici, ut accederet cōiuratis in ſe principibus. Cūq; ille ſe eius culpę affinē pnegaret, facile dux grauis uiri uerbis fidē habēs ſuſpicionē poſuit: Sed poſcit, ut de eccleſię ſuę predijs ducē recognoſcēs, hominū illi preſtaret, ex Imperatoris nuper in ſe indulto: Ibi uir animo liber expgefactus ait: Modica eſſe eccleſię ſuę ſtipēdia, & tam anguſta: ut pro illis nullius dñio ſuam obſtringeret libertatē. Dux ad ea: Qñquidē ſuperioris ius cōtemnit, iuſte aditus in predia negat: Iubebat ergo iter intercludi pōtifici in eccleſiā ſuam: Ille apud Hartwicū archiepūm cōcepit māſitare. Sed ille ueritus ne Lubicēſis epiſcopi cauſa ſuā aggrauatā oneraret: Arbitror, inq̄t, frater epiſcope, nos una ſine pnicie manere nō poſſe: cognitū eſt qua ſit dux preditus poteſtate, qua in aduerſantes acrimonia: pderit rebus noſtris ſub Wichmāni archiepiſcopi Magdeburgēſis umbra latere: eo ſi cōtēderis, ex cōſtituto cōſequar: ut ſecuri uel ibi cōſiſtamus. Cōradus adita primū Francia, recōciliari Alexādro ſummo pōtifici curauit, q̄ de manu Hērici, qui Friderico in papam adherere uidebatur, pontificatum accēpiſſet. Reperit Papienſem epiſcopum in ea parte legatum: qui uenientem in cōcilium Ciſterciēſe ſuſcepit, reconciliauit, & præbito tempore indixit: ut uel in perſona, uel per idoneum nuncium, adiret ſummuſ pontificem: Inde rediēs, Conradus, recto itinere profectus eſt Magdeburgum; ibiq; reperit ante ſe archiepiſcopum ſuum. CA. XXIII.

Vo tēporē milites Hartwici archiepiscopi ex arcibus Horeburg
 q & Friburg, eruptiones fecere more militari, in uicinas ducis pro-
 uincias: quibus rebus prouocatus dux, arcē Friburg oppugna-
 uit, expugnatamq; solo equās, tolli iussit omnes census episcopales. Hore-
 burg autē inexpugnabile fuit præsiidiū propter uoragines & paludes: Et
 ideo solū ex omnibus in fide archiepiscopi permanebat. Per Saxoniam autē
 excursions inuicē & leuia militū prælia fiebāt, direptiones, captiuitates, in-
 cendia multiplicabant: bellū ingens sine manifesta causa, q; hinc stare ui-
 deretur inuidia, illinc depugnare superbia. Goslaria principib; in ducem
 accessit: Qua de re dux omnes iussit aditus obsfirmari, ne quid illi impor-
 taretur, & laborabat urbs inedia. Et quis bello urgeret, institit tñ & mu-
 nire & ornare Brunswicū, demolit in Burgo ecclesiā ueterē, quę in hono-
 rem apostolorū Petri & Pauli esset cōsecrata; nouam molitur sub nomine
 Blasij & Iohānis Baptiste cōsecrandā, quę extat hodie: Fossatis & muris
 inclusit Burgū olim opido adiacentē: Indaginē quoq; cōiunxerat, moeni-
 bus & fossatis circūductis, ubi pridē erāt pomeria, rubeta, & palustria ab
 humore loca: quę ille prim; exedificata curauit habitari: Auctūq; est opi-
 dum in eā magnitudinē, quę cernit hodie: ut in Saxonia magnitudine ur-
 bis, & ciuiū frequētia, & rerū opulētia, nullū illi opidū cōparet. Ecclesias
 inibi dux nouas extruxit, collapsas reparauit. Idē quoq; in Wādalico so-
 lo pergit Lubice, Raceburgi, & in Zwerino, erigēs ecclesias, quę uisunt
 hodie. Nam ut ante signauim; transtulit in Lubicā Aldenburgēsem epi-
 scopatum: In Raceburgo ille prim; episcopatū erexit: In Zwerino autē ec-
 clesiam cum fratribus instituit: sed posteri; in eum locū facta est trāslatio
 Magopolitanę ecclesię. Hęc uero quia in Wandalia pleni; diximus, nunc
 paucis attigisse cōtenti, abimus. CA. XXIII.

Imperator autē Frideric; iam tum in Italia rebellibus imminebat:
 i Nam Longobardię ciuitates quędā partib; Alexandri pape ac-
 cesserūt, Impatori rebellātes, urbē nouā cōtra Ticinū, quę Fride-
 rico fauebat, Alexandriā de nomine pōtificis appellarūt: Cęsar obsedit la-
 nuā, quę cū cęteris fauebat Alexandro. Premisit autē Reynoldū Colonien-
 sem, & Christianū Mogūtinum archiepiscopos, & partē exercitū, ut urbē
 Romā territarent. Venientes autē in Tusculanū, opidū non longe ab Vr-
 be, ubi res ad pugnam preparauere, egressi Romani, cōperta, cōtemptaq;
 militū Theutonicorū paucitate, illi longe maiori agmine pleni fiducia du-
 xerunt in eos, Theutonici non segnes arma corripunt, & pugnātes, pauci
 multis præualuerūt, cęsis ad XII. millia ex Romanis: residuos autē fugien-
 tes insequuti ad Urbis usq; moenia, ppulerūt. De strage autē cadauerū in
 sepultorū exorta pestis, multos Theutonici agminis perdidit, & imprimis
 Reynoldū Coloniesem archiepūm, qui superiori oppugnatione Medio-
 lani corpora sanctorū triū Magorū dono accepta p̄duci curauit: ubi per-
 manent magna ueneratione in hodiernū. Operā autē preciū est enarrare
 ordinē eius trāslationis: Annus erat LXVIII. post centū atq; mille, cum
 Cęsar Frideric; grauissima obsidione urgeret Mediolanū: Ciues ad extre-

nam famē perducti deditōnis fecere mentionē, promissa incolumitate cū
 uirum: Cēsar unū excēpit primariū ex urbe uirum: qui rebellionis author
 diceretur, quē etiā poscebat ad suppliciū: Et ubi cōperit abbatissa loci in
 quo manebant corpora trium Magorū, germana soror eius uiri, pacta est
 cum archiepiscopo Coloniēsi uitā fratri: Sciebat enim ciues, etsi non leuiter
 dederēt hominē ad suppliciū, extrema tñ fame pressos necessitati cessu
 ros: & pro munere pollicetur sanctas illas reliquias, Sciens archiepūs indi
 gnationem & implacabilē iram Cēsaris in hominē, honesta fraude circū
 ueniendum putauit Imperatorē, pro munere deposcēs quod abbatissa ex
 portaret: Cēsar non cogitans quid moliretur, indulgit: Illa fratrem humeris,
 ut potuit, euexit. Cēsar non hoc permisisse clamat. Archiepiscop⁹ fidem
 promissionis efflagitat, nec facile illū Cēsar cōtristauit. Ita saluat ad mor
 tem destinat⁹: & ille sanctas ex pacto reliquias accepit, quas Coloniā pre
 misit: De Parthia dudū uenerant Cōstantinopolim, & inde Mediolanū:
 Vbi DCLXXI. feruntē annis quieuisse. Postea uero idē archiepiscopus,
 apud Tusculanū in castris defunctus, & ipse in ecclesiā suā post sanctas reli
 quias inducitur. Frideric⁹ quoq; dux Sueuic⁹ eadem infect⁹ tabe tum pe
 riit, qui filiam tenebat Henrici Leonis cōiugem. CA. XXV.

Aesar expugnatis Ianuētib⁹ Romam cōtendit: & iūctis uiribus
 c utriusq; exercitus, ipsam Urbē oppugnauit. Aedem diuī Petri a
 Vaticano militib⁹ inessam cepit: & fugato Alexandro, idolum
 suū Paschalē introduxit: Deinde Lateranū oppugnauit. Sed Romani cū
 cernerēt se Imperatoris uiribus longe impares, deditōnē fecere, imperata
 se facturos polliciti: in quā etiā rem dedere obsides, Cēsar rebus ira com
 positis, residuū exercitū reduxit in Lōgobardiā: Ibi cum esset, audiuit mo
 tum qui esset in Saxonia, omnium principū aduersus unū Henricū Leonē:
 & missa legatione crebra, cōpescuit motus seuiētes quoad ipse ueniret.
 Quo tēpore, Henric⁹ dux diuortiu fecit cum Clemētia ducis Saringie fi
 lia, obtendēs titulū cognationis. Sultulit ex ea filiā, quā nuper collocauit
 Friderico Cōradi Imperatoris filio adulescenti optimo, sed non longeuo:
 Nuper enim in expeditione Italica cum multis principib⁹ tabe cōsumpt⁹
 periit. Adduci aut fecit Henric⁹ Leo Angliē regis filiā, quā cōiugem ma
 gna dote in auro, argento, & gemmis adornatā accepit. Imperator aut in
 Germaniā cōtendēs, cum euocasset principes, causam cōtrouersiarū audi
 uit, & factis treugis, sedauit tēpestatē seuiētiū ubiq; bellorū. Interea Lō
 gobardi, cum uidissent abisse Imperatorē, ac pridē robur exercit⁹ ei⁹ cō
 tabuisse, subtractis morte prestātoribus, ad rebellionē redeūt. Imperator
 iterū euocatis regni proceribus, eos coarguit qd non syncerā pacē in treu
 gis conseruassent: Nam tumultus ille Saxonie animos haud dubiū auxit
 Longobardis. Tum amicus in Bambergā leges iterū pacis dixit diffidēs
 tibus. Cunctis ergo ex integro, ut putabatur, cōpositis, reuocatus est ar
 chiepūs Hāburgensis Hartwicus ex Magdeburgo in sedem suā, tactusq;
 morbo intra paucos dies decessit: & extincta morte ipsius uer⁹ cōtrouer
 sia, que fuit super comitatu Stadeni: & possedit illum dux deinceps sine

omni cōtradictione. Hic em̄ erat nouissim⁹ de linea marchionū illorū, ad
 q̄s Thietmarsia ptinebat: Nā c̄so patre, ac deinde fratre eius in Thietmar
 sia, ob populi sc̄uitiā, fecit iste Hartwicus cōmutationem cum ecclesia Bre
 mensi, donās Thietmarsiā ecclesie, recipiens ab illa Stadēsem comitatum.
 Quod Hēricus dux nō passus Adalberonē hui⁹ archiepiscopi p̄decesso
 rem captiuū abduxit cum hoc Hartwico, ut ante cōmemorauimus: Sed
 Hartwicus, & ante pōtificatū, & in ipso, impar erat Henrico: Vnde comi
 tatum illū de facto, non iure, sibi uendicauit, Hartwico moriente. Contra
 dus quoq; Lubicēsis episcopus interuētū Cæsaris meruit redire in parro
 chiam suā, ea cōditione: ut sopita priori obstinatione, ducē recognōsceret
 feudi authorē: potitusq; reditu ob gratiā ducis, in uirū alterū est mutat⁹:
 Didicit enim ex his quæ ipse passus est cōpati fratribus suis, & de cætero
 pronior fuit in humanitatis officia: Clerum defensauit a circūuentione po
 tentium, p̄cipue uero Henrici comitis Turingi, tum Hofatiā gubernans
 tis: qui sacra prophanaq; miscuit more militari. CA. XXVI.

Rat ea tempestate nobilis quidā Widekind⁹ de Dasenberg, uir
 inquieto animo, & qui armis plus q̄ satis erat indulgeret: Hūc Hē
 ricus dux diu bonis cōditionib⁹ detinuit: sed uir effrenis etiā du
 cem cœpit cōtemnere, sisus munitiōni arcis suę in mōtib⁹ Hercinię. Hen
 ricus dux obsedit arcē, oppugnauitq;: Sed cum ille sibi prospexisset de cō
 meatibus, diu sedendū uidebat, ut fame extorqueret deditiōnē. Euocauit
 de Hercinia fossores minerarū, & iussit cuniculos agere ad puteū: quo in
 tercepto, siti laborabāt, & coacti sunt duci se dedere obsessi. Quo tempore
 Lubica, quod in Wādalia dixim⁹, cōcessit in ius Hērici ducis ex Adolpho
 Hofatię comite adulescētiore, cui⁹ pater eā prim⁹ post Critonē Wandalū
 extruxit: Nam cū dux mercaturis oportunā aspiceret, cōtēdit illā a comi
 te magnis pollicitationib⁹ accipere. Adolphus aut̄ suaderi non poterat, ut
 duci cederet: Iratus Hēricus, cœpit nouā moliri urbē ad Wokenissam la
 cum, quā Leoninā appellauit: interdixitq; Lubicē sib⁹, ne terrā illi⁹ ingre
 derentur: Subditi aut̄ ducis omnia de Lubica a mari aduecta deuehebāt:
 quę res, & Lubicensibus, & ipsis Saxonibus incommodabat: Non enim
 poterāt Saxones nisi per Lubicā ad mare peruenire: non sinebātur Lubi
 censes Saxoniā introire: Ita utriq; tenuē neuere telam, paruū & exilē que
 stum faciētes. Sed cum Lubica igne suo cōflagraret, noluerē ciues instau
 rare domos, nisi spe reddita meliore: Vnde factū est, ut comes cernens sibi
 inutilem fore locum, nisi dux placaretur, permisit duci Lubicā. Tum ciues
 alacriores instaurabāt cōcrematam urbē, ordinibus designatis ad flumen
 & lacū uicorū tendentiū: Dux urbē priuilegijs honestauit, monetā insti
 tuit, cōcilium allegit, publicari fecit in regna aquilonis loci immunitatem,
 & multos ad inhabitandū, plures etiam ad querendū, mercib⁹ suis empo
 riū inuitauit: Incredibile est memoratu, q̄ breui & quātū increuerit nouę
 urbis molitio: augescebat undiq; fortuna ducis: Nam per hosce dies Im
 perator Ratisponę agens curiā, natā Henrico de Bauaria cōtrouersiā dire
 mit, fratruelē eius, qui principatū uendicare cōtendit placabat: permissio il

li ducatu nouo Austriæ: quē Henricus Cōradi regis frater pridē sine prole moriens uacuauerat: Et hic est secundus dux Austriæ, natus e Sueuia, cum esset primus de Francia orientali.

CA. XXVII.

Nterim ad ecclesiā Hāburgēsem, iam crebriori appellatione Bre
i mēsem, q̄ defecit legatio aquilonis, duo in discordia sunt electi:
Sifridus Alberti marchionis filius, & Otbert^o decanus: Perinde
factus est maxim^o in Brema tumultus, Gūcelino de Zwerino ex parte du
cis insaniēte: ut Sifrido se opponat, quē nollet pōtificari in eo loco. Sifri
dus cum Ottone preposito se cogit in Aldenborg recipere, uetus asylum
Bremensū, quoties malis urgent: Alij in Horneborg profugerant, eiusdē
partis defensores. Imperatore autē curiā fouente in Bāberga, ambo Bremē
ses electi destituūtur: & de uolūtate ducis, Balduin^o Halberstadensis pre
positus introducit: Sifridus assumit^o episcop^o in Brādenburgo: Balduin^o
senex duci gratificās dissimulauit iura ecclesię, nec pro illis, ut debuit, mu
rū opposuit: Palliū a Paschali accepit, in schismate cōsecrat^o, si non execra
tus. Hoc autē est illud tēpus, quo Henricus dux cum rege Danorū trāsēgit
super Rugia, quā rex ad Christianismū p̄uexit. Sed quoniā fœdera quæ
erant inter regem & ducē uocabāt utrūq̄ ad parilitatē terrarū de Wanda
lia possidendarū, dum armis occuparent: inuitū regē dux eo perpulit: ut
& spolia, & tributa cum illo partiret. Mortuus quoq̄ est per hęc tēpora
Albert^o comes de Somerscheborg sine prole, peruenitq̄ successio ad ger
manam eius abbatissam in Quedenborg: a qua ditionē emerat Wich
mannus Magdeburgēsis archiepiscopus, ut ecclesię suæ cōiungeret. Hoc
etiam tempore Honouer insigne Saxonie opidū erigitur, uile pridē & nul
lius momenti cum comitatu seruiret in Lowērode. Arx stabat in eo loco,
ubi nūc est noua ciuitas ultra Leynā. Cum autē morte comitū redisset ad
ducē possessio, dedit ille operā, ut opidū memoratū augeteretur: profecitq̄
breui uehementer. Per idem tēpus in Angliā Thomas Cātuariēsis archie
piscopus pro iusticia ecclesiasticarū rerū, quas defendit, cęsus, Henricū Sa
xonie ducē regis generū sparsit infamia, q̄ cōsciū necis eius diceret: quis
neq̄ ipse dux, neq̄ oratores eius, quos hoc tēpore misit, ut in Wādalia si
gnauimus, de regni iurib^o se ulla parte intromisisse facile est creditu: con
tenti dote, quā cum filia regis Anglię, relicta autē Frācię, Henric^o dux iure
optimo, & deposcebat, & accipiebat: Nā q̄ Henricus ipse in Angliā uenit
longe post hęc tēpora p̄uenit, ut facile de hac culpa purget. XXVIII.

Nnus erat post mūdo datā salutē, secūdus & septuagesim^o post
a centū atq̄ mille, cum Christian^o Mogūtinus archiepiscop^o, Im
perialis aulę cācellari^o, apostolicę sedis legatus, eius partis quam
defendit Imperator, cum Brabantinis militibus, qui tum fortiores, ut no
stra tempestate Zwitenses, habebant, per Lumbardiā & Tusciam omnia
depopulatus, Bononienses inuasit: Speciosum erat uisu, armatum in equo
cōspicere pōtificē, auro galeatū, loricatūq̄, hiacynthina desuper tunica:
Clauā manu gerebat trinodē, Herculē putares: Vno fert^o p̄elio nouē sua
manu strauisse fortissimos. Igit^o egressos ad p̄aliū Bononiēses in fugam

uertit: Ille autē obsidione parata ciuitatē circūsedī, breuicq; ad deditōnem compulit, & iam se in gratiā illi^o cōferebāt. Priusq; tñ deditos acciperet, imperauit obsides: Et in monte supra urbem sancti Michaelis cœnobio sacrū iussit apparari: ipse indutus pontificalibus aram adiit, postq; religiose manus cōsecrauit sanguine cęsorū: officiū diuinū satellites honestauere canentes. Erant trecenti pedites, & toridē mulierculę ad unū omnes psallere docti: qui de sanctis Thebeis martyribus sacrū cecinere officiū misse: monachi, monialesq; ferunt extitisse: Nā subuersis undiq; Cisterciēsis, qui Alexandro papę uiderent omnibus obsequēiores, uiri & fœmine euersis monasterijs apostatarūt, se armate, ut sit, militię immiscentes: postq; uite questus nō est ali^o uisus facilior. Expleto autē sacro int^o officio, archiepūs accēptis obsidibus, & infinita pecunia, cum multa pręda ibat Anconā, obsidione ibi tracta fere per integrum biennium. Tanta erat pertinaciā non cedendī citra uictoriā.

CA. XXVIII.

Vo tempore Henric^o dux Leo, instituta deuotionis gratiā longa q in terrā sanctā peregrinatione, res primū diligentē cōposuit in omni suo principatu. Pribisla^o Wādaloꝝ princeps ex hoste duci factus amicissim^o, operas pollicit^o est in gentē suā: ut illas in fide cōtineret. Ergo omnib^o ex sententia cōstitutis, adorare decreuit in loco ubi steterunt pedes Dñici. Saxoniam maxime Wichmāno archiepiscopo Magdeburgensi permisit cōmendatā: quē in bello aduersum se suscepto talem cōprobauit, ut reddita trāquillitate fidē illi in reliquū semper maximam haberet. Assumpsit autē itineris sacri comites Cōradum episcopū Lubicensē, Henricū abbatē de Brunswico eiusdē Cōradi in episcopatu successorē, Bertoldū abbatē de Luneburgo, & memoratū Pribislaū principem Obotritorū, Guncelinū comitē de Zwerino, & Sifridū comitē de Blankenborg, & alios q̄ plures, tam nobiles q̄ ministeriales. Dominā autē Mathildam uxorē suā, filiam regis Anglię iam pregnantem, domui pręfecit gubernādę, honestā illi subdēs familiā, fœminā apud Deū & homines optimā, religioni ac deuotioni intentā, elemosynariā singularē: quę castū domi cōnubiū seruabat, filios in timore Dei educabat. Sed hęc postea. Nam tum primogenitū foetū gerebat in utero, Rikensam puellā. Reuerso uero duci peperit filios Hēricum, Ottonē, Wilhelmū. Profectus infra octauas Epiphanię dux, Purificationē Virginis egit in Ratispona: Ibi se illi comites iūxere, Hēric^o de Sudbach, & alius de Stire marchiones: & puenit ad uitricū suū nobilē Austrię ducē Henricū: qui hospitaliter acceptū, perbenigne habuit, mōstrauitq; matris eius insignē sepulturā, & associās agmina, duxit in Viennā Austrię: Inde cōscensis nauib^o, per deuexa Danubiū, diu prono flumine delabit: Equites fluuiū ripam legere, eodē in uesperum hospitio cum suo principe excepti. Wormaciēsis autē episcop^o itineris cœpit esse comes, ad imperatorē oriētis a Friderico occidui orbis Imperatore missus, ut spōsalijs initis iungeret per utriusq; liberos affinitates. Verū eā institutā legationē, multi ab Friderico factā sunt interpretati in gratiā ducis, quo Cōstantinopolitano Imperatori cōmendatior haberet,

& per terras ei⁹ tutior incederet. Non ignorauere nostri principes fluxam fidē Græculi, sciētes, q̄ obliquo semper uisu cerneret, p̄fectionē occidentaliū principū in terrā oriētālē, quę illi⁹ imperio propior esse uideret. XXX.

Equabatur autē ducē Austrię princeps in ultimo ditionis suę terminos, ubiq; prebens cōmeatus abunde, & magnificentiā principē dignā pre se ferebat, usq; ad cōfinia Vngarię: Ibi enim rex sororem tenebat eiusdem ducis Austrię cōiugem: Quo perductū Leonem regi cōmēdauit in urbe munitissima, quā Grane fluui⁹ cingit. Dux ibi regio exceptus honore, uidit opulentiā & gloriā Vngarorū. Miro tñ dolore exinopinato casu afflictabat: Nam cum ambo duces mirifice apud regem honorarent, dūq; rex ipse acceptis tantis hospitio principib⁹ alacrior esset, minus pręuidit periculū suū: Insidiat⁹ enim illi per subæratos frater illius, eadē tempora obseruabat, uenenū illi misceri curauit, q̄ eum regno eiecisset. Tam erat uis ueneni peracuta, ut ipsa nocte regē suffocaret. Terri ti duces ambo de horrēdo casu, alter q̄ sororē pregnantē intestat⁹ rex reliquisset, alter q̄ ad mortē regis turbatis rebus omnib⁹ insegurior uia esset peregrinaturis: Inito ergo cōsilio, euocarūt archiepūm, qui in omni administratione regi secūdus, exequijs regalib⁹ tum preerat in ciuitatib⁹ regni, oratū, ut saluū duci aduenę per regnū conductū & tutū iter pcuraret. Ille se cunctis bene sperare iussis, bene uolentē ostendit: effecitq; ut Florenti⁹ uir nobilis, qui regio iussu ducib⁹ prodibat obuiā, per reliqua regni eundem duceret securum: Iubebaturq; nauigio primū de flumine deducere, procurato q̄d in angustijs prouenire solet periculo: Cum collectis ex longo interuallo aquis naues emittunt: scopuli hinc atq; inde precipites prominent, & ex sublimi naues decidentes, arte magistra regunt: ut subditis excipiant aquis: Omnes transierūt incolumes preter eā quę uectabat ducem: Ille naufragiū passus extrahit undis, cæteri nantes terrā petunt: Vbi attigere urbē (Brandeis uocāt) de dominio Cōstantinopolitano, ibi deficientibus aquis, Danubi⁹ se terris cōdit, & diu subterlabēs inde euomitur inq; Sauā defluit: Relictis ibi nauib⁹, terrestre iter ingressi, ad nem⁹ pueniunt, quod uocāt Bulgarorū: Ibi difficultatē plurimam experti, plaustris suis iter molestū & tardū habuerūt: nā uictualia multa secū exportauere. Dux iussit plaustris relictis, cibum quenc; suū in iumēto conuehere: Uaria multa & magna relicta uideres: carnes aridas cum piscibus, & unū quenc; suo intentū oneri iter pperat⁹ agere. Propinquabāt urbi in profundo saltu sitę: Iam enim dux gentis Henrico aderat, qui illū per inuia securum perduceret: Precessit ille ad urbem, iussitq; ciues perbenigne uenientem excipere principē: Sed barbar⁹ populus inhospitalis, nulla re adigi poterat ut aditū patefaceret, priorū forte itinerantiū molestijs infensus: q̄ miles in magno agmine impune facile peccat. Dux iussit quenc; suorū ad arma parari, q̄n pacatū nihil erat, ratus, quod futurū erat, ciues ad prædā exituros: Iubet signa erigi, quęc; pro suo capite fortiter decertare: sperare propiciū Deū, cuius in terris uestigia irent speculari: Si moriendū esset, in pia causa strenue moriendū: Erat in ei⁹ agmine ad arma ualentū multitu

do circiter milleducenti. Preteriens Henric⁹ Leo urbē memoratā agmine quadrato incedit, descenditq; in prata ad riuū: Ibi pro captu rerum castra cōmuniuit. Circūstebāt ducē primores, epūs, abbates & comites: Nebula condēsa, cum exorta luce consurgit: Aderant hostes quatuor turmis agmē inuadātes: restitere milites, & intēto arcu telū a ducalib⁹ in ducē turme unius mittit: Ille cadit ictus: ceteri fugiūt. Sic iter ingressi, ad pugnā semper ibāt parati: Nec minus hostes infesti lacessiuere ducis agmē: Hoc modo nem⁹ egressi peruenere Nicēā, ubi dux honorifice excipit. Impensa iam tum regia inde duct⁹ est Andrinopolim, deinde Iunopolim, & continuato itinere in propinqua Cōstantinopolis peruenere ad diem Parasceues: Ibi Dñice passionis peracta memoria, sacrū etiā sabbathū peregerūt. Mane primo Dñice resurrectionis peractis solennibus mysterijs, prandio refecti, iussi petiuere curiā Impatoris. Premiserat aut dux innumera multa preciosa ex optimis terrē suę: equos pulcherrimos sellatos, uestitos, phaleratos, loricas, galeas, uestes de scarleto, lineasq; tenuissimas. XXXI.

Imperator ipse Cōstantinopolitan⁹, ornatu regio, cū magnis pōtificib⁹, principib⁹, & optimatib⁹ curię suę prestolabat aduentum ducis. Erat taūt eo in loco uenatorius hort⁹ latissim⁹, planissimus muratus (Forestā uocāt) Et ad ostendēdā gloriā precepit Imperator principibus suis, ut omnes solennitati interessent tanti hospitis excipiendi. Videres illic tentoria multa sine numero, erecta in foresta, bissina, purpurea, capitellis aureis paxillorū, & pro cuiusq; fortuna uario instructu ornata. Veniēs dux honorifice cōsalutat: et quia pcessionis solēnitas istabat, precebat Impator ducē sibi ex latere cōsociās: Erat strata semita tota purpurea, & desup tecta aurifrigijs, ornata aureis circū lāpadib⁹ & coronis: Hac incedebat statio pontificū & clericorū, prosequēte Imperatore, cum hospite duce, & militibus tantū peregrinis: Peruenerūt ad tentoriū aureū, qđ totum incāduuit gēmis & lapidibus preciosis: Inde per eandē uiam reuersi sunt ad ecclesiā: & collocatus est rex in throno suo sublimi, & dux in alio paulum humiliore iuxta eum: missarūq; solēnia tum peragebātur de more: deinde illis expletis mysterijs, ad Imperatoris mensam opipare & regio luxu excepti, cum sermo hinc inde uarijs de rebus sereretur, dñs Wormaciensis introduxit occasionē ueteris inter Gręcos & Latinos disputationis super Spiritu sancti pcessionē: quē nos a patre & filio, Gręci a solo patre contendūt procedere: Miserandū sibi uideri solitū dicebat, qđ per tanta secula inter utriusq; lingue preclara lumina, dissensio ad unionē & cōcordiam redire non poterat. Cuncq; Gręci in iustificationē suę partis multa de euangelijs, plura de doctorū traditionibus introduxissent testimonia, diu tacitus assedit Hēric⁹ abbas Brūswickcēsis, uir sui tēporis, & doctissimus, & per omnia disertissimus. Vbi data est copia sandi, coepit ex Gręcis doctoribus ostēdere & introducere testimonia, Chrysoctomi, Gregorij Nazianzeni, Cyrilli, ceterorūq; quib⁹ illi cōtradocere non poterāt: ostēditq; cōtrouersia, quę uidebat esse, non de re, sed de uerbo: cum ipsi Gręci doctores, quod eorū uerbis mōstrauit, sentiret manifeste Spiritū sanctum ex

utroque procedere. Conuertit omnium in se ora: & tam Græcorum quam nostrorum confessione in re profundissima, liquido, disertoque sermone fertur porasse: ibique apud Henricum ducem sui nominis claritudinem amplificauit: dilectior inde habitus, quæ etiam Græcorum asseueratione rem obscuram insigniter liquidasset. Dux autem uenia abeundi petita, ab regina regaliter munerat: tantam sericei panni ab illa copiam accipiens (samittam uocant) ut omnem inde suam familiam peruestiret: addiditque pelles uarias, & cuiusque proprie pellem Zabolinam colli ac ceruicis integumento: quod genus donarum, perseverat hodie in gente Russorum.

CA. XXXII.

Imperator ducem insigni donat naui cum armaturis. Valefacto i dux omnibus mare cum suis ingreditur. Cumque omnibus impedimentis in naues stipatis procederent, pandunt uela uentis: Omnia primo cursu illis prospera fuere: inde sequissima tempestas exorta, misit omnes in timore: ipsi palluerunt nauæ: nam in scopulos impigi aduersus omnes suos conatus formidabant uis tempestatis. Presentemque uiris intentant omnia mortem. Erat inter nauigantes quispiam, quem somno oppressit, ut solet interdum, ex mœrore: Visus est uidere reginam prope assistere, quam incunctatè cœli Dñam interpretat: Sic erat oris habitus, & totius corporis dignitas incomparabilis. Ea uisa est alloqui tristè, quid mœreret rogans: uides, inquit ille o Dña, nos in media morte agere. At illa: Cõfide, nemo ex uobis naufragabitur: Est inter nauigantes, qui me precibus suis sibi facit obnoxiam: Quo dicto disparuit. Qui uiderat uisionem animo firmior factus, Henricum eundem qui disputauerat illum arbitratus est esse hominem, cuius meritis nemo in tanto periculo periret: Cadunt uenti, procelle detumescunt, nauæ imperant naui, & saluos perducunt in Accon uectores: Ptolemaidam olim dixere, nunc Accon uocant: alij etiam Acris, portum urbis egregiæ: que tum Christiano tenebatur Imperio: Ibi dux egressus nauis, hospitaliter excipitur. Ascendit autem iumentis, inde Ierosolymam contendit. Templarum autem, & Hospitalarium milites, ad famam tanti ducis progressi, solenni illum comitatu duxerunt in urbem: Ibi sancta loca deuotè inuisit: Ad dñicum sepulchrum, ad locum Crucis, ad reliqua etiam Dñicæ memoriæ uestigia deuote procubuit, oblationes faciens non paruas: Portam Crucis Christi argento uestiuit: Musuo opere parietes ornauit: Ad luminaria reddidit constituit: Mille argenti marchas in donatiua militibus Christi dedit: Vallem Iosaphat, montem Syon, Oliueti, Nazarethi Bethlehem, Tabor inuisit. Omnia uero sancta loca Henricus abbas lachrymis & suspirijs insigniuit, sacrum, ubi poterat, implens altaris ministerium cum sacrificio. Nam in omni peregrinatione uir ille memorabilis, indutus cilicio, antelucano tempore matutinali expleto officio, altaris sacrificium si quo modo poterat implebat, beatissime Virgini, cui se & omnem gregem commedabat, semper deuotissimus. Rex erat in Ierusalème illa tempestate, Amalricus genere Gallus de sanguine & posteritate Balduinorum: Is ducem suam in regia magnifice per duos habuit menses, princeps principem, Christianus Christianum ueneratus. Templarum atque Hospitalarium ducem per uiam qua ire libebat deduxere. Conradus interim episcopus Lubicensis cepit corpore tabescere: Ber-

toldus non minus abbas Luneburgēsis lassescere: Dux Antiochiā inuisere cupiens, iussit illos interea refici Ierosolymis: ipse abiens deducit militia Tēplariorū & fratrum Hospitalariorū. Episcopus relinqui non passus, nauigio insequitur ducē preeūtem: Sed in mari aucta, ut solet, egritudine, cum Tyro propinquaret, spiritū efflauit: Ibiq; opera Guncelini comitis honorifice tumulatur. Bertoldus quoq; Luneburgēsis abbas Accon expectare ducē pfectus, finē fecit uiuēdi, tumulat⁹ ibidem. CA. XXXIII.

Enric⁹ autē dux lustrata terra sancta, quā inuisere uenerat, ex Antiochia in uicinas terras repedaturus respexit: Tenebat proxima Milo Saracen⁹, homo uarius, & cuius semper fidē suspectā duxere Christiani: Placuit cōsilio principis Antiocheni pertentare animū Saraceni: Itaq; dux misso ad eū nūcio lingue gnaro saluū per terrā eius & incolumem transitū postulauit: Ille non reculans, uiginti suorum de primorib⁹ illi obuiā misit, qui deducerēt. Sed princeps Antiochenus uir Christianissimus, cōfidere promissis eius non satis securū ratus, suauit ut accepta naue die ac nocte trāsiret in portū Symeonis, magna ex parte preteruect⁹ terrā Milonis. Sequut⁹ dux cōsiliū principis eo cōtenderat in ciuitatē, quam uocāt Tersulr: Eam postea Milo, q; intellexisset eo diuertisse se cōtempto peregrinos expugnauit. Soldan⁹ autē princeps Turcorū misit obuiā Henrico ad cōductū uiros quingētos: qui ab incurfione Milonis ducē tuerentur. Asiam tum arbitror minorē tenuisse Henricū, in qua Turci dominantur, appellaturq; nūc Turcia magna: Trāsierant terrā desertā, inuiā, & in aquosam, itinere triū dierū, omnia portātes in equis ad uitę usum necessaria: Erat enim Armeniæ pars, donec peruenirēt in Heracleā: Quo in loco hospitaliter etiā a Turcis excipitur. In loco autē, qui dicitur Axarat, occurrēt ei Soldanus, amplexās, & deosculans ducē, suū q; appellans amicissime cōsanguineū: Gratulat⁹ incolumē ad se puenisse de inimica terra Milonis omnium cōmunis hostis. Percūctatur dux, quid se suū dignetur uocitare cōsanguineū hominē de terra lōginqua: Tum ille princeps Russorū olim accepta Theutonica cōiuge filiā procreauit: quā pater in has terras nuptā despōdit, unde mihi origo est: Placuit duci undecūq; traducta cognatio dulce illi fuit in homine alienigena humanitatis illa recognitio, etiā e longinqua cognatione: Omnes enim ille Theutonicos principes, terrarū ignarus, unius esse stirpis ducebat: dedit autem duci dona plurima, Tunicam auratam eo precio, ut dux non suo corpori, sed diuino cogitarat, quod & impleuit, aptare ministerio. Iussit adduci equos mille octingentos, militibusq; permisit Henrici, ut quisq; suo ordine quē magis probaret tolleret: Accepit quisq; suū. Inde producti caballi triginta insignes dono duci, sellis, phaleris, frenis auratis pro magnificētia singulari: Addidit domos sex de more gentis filtrinas, & sex camelos qui ferrēt, cū seruis, qui bestias gubernarēt: Addidit duos leopardos, & equos, & seruos: Docti enim erant leopardi in equis uectari. Cūq; modis omnib⁹ benignissime & humanissime cum duce ageret, ille familiaritate fretus sumpsit audaciā: Miror iniquiēs, prudentē principē nō sectari uerā Christi religionē pietate, & uirtu

te plenā: quę si tibi soli adesset, omniū quos uiderim principū faceret cœli
 cissimum. Ille sub hęc: Non est ait difficile credere, q̄ Deus q̄n uoluit de
 immaculata Virgine carnē assumpsit, qui hominē primū de terra uirgine
 plasmauit: sed omniū cōmunis Dñs, non uno uoluit ab omnib⁹ honorari
 cultu, Dux non ausus profundiorē ingredi cum homine super ea re sermo
 nem, ualefacto multa cum gratitudine discessit: Cōductū tñ eius habēs,
 per uicinas Turcorū ciuitates puenit in terrā desertā, ubi rex quondā Con
 radus cum suo memorat agmine cōstitisse, cum fraude Imperatoris Con
 stantinopolitani farine calcē immiscētis, multis exitio fuere militib⁹. Nam
 Cōradus rex egrū trahēs exercitū, difficilimo itinere peruenit in terrā san
 ctam, Dux q̄q̄ inde expedit⁹, p̄transitis aliq̄t ciuitatibus, quas eo in litto
 re dux quondā Godfridus expugnauit, peruenerat ad brachiū sancti Ge
 orgij: indeq̄ trañciēs, breui cōtendit redire Cōstantinopolim: Redeun: ē
 Imperator non illiberaliter excepit: Ibi enim iumēta sua ducis milites reli
 quere: quib⁹ receptis Monopolim contenderūt: Sed & ibi Imperator ius
 sit ducē hospitaliter dimitti in uia suā: Offerri quoq̄ precepit munera pre
 ciosa, quatuordecim onera mulorū. Sed dux modestiā preferens non acce
 pit. Cuncq̄ attent⁹ monerēt liberalitatē tāti principis non cōtemnere, tan
 tisper cessit: ut quibusdā sanctorū reliquijs magno munere acceptis, qui
 busdam etiā gēmis, magna cum gratitudine ualefaciēs, Germaniā suā ma
 gnis itinerib⁹ repetiuit. Sed primū Bulgarorū nemus, in quo pridē labo
 rabat peruadēs, puenit ad regē Vngarorū: qui post mortē fratris rex crea
 tus, magnis apparatib⁹ ducē accepit: & per regnū suū præbēs cōmeatus,
 cum ingenti dimisit honore: & puenit tandē suā in Bauariā. Audiuit autē
 Augustū in Augusta cōsidere, quē adiēs cōsalutauit: Ille gratulat⁹ amico
 q̄ de uia longinqua & periculosa recāpisset incolumē, per benigne excep
 pit uenientē, ac dimisit. Descendēs autē in Saxoniam, iam anno euoluto, Brū
 swicum redijt, domū suam reuisens. Ecclesiā autē multis sanctorū reliquijs,
 auratis, atq̄ sericeis uestibus exornauit, quas secū tulerat: Quę res hodie
 quoq̄ cernitur in ecclesia sancti Blasij eius loci primaria. XXXIII.

Eregrinati cum peregrināte duce, nos q̄q̄ reuertētes in idipsum,
 p̄cepta Saxonie præclara facinora exequamur. Hęc uero peregrina
 tionē fabulæ locū tribuisse arbitror de Henrico, qui per uariā
 fortunā peregrinatus, magnis & multis periculis emergēs, difficili labore
 in terrā suā reuersus, leonē aduexerit, qui sepulchrū eius seruet. Hęc uero
 narratio q̄ puerilis & delira sit, facile intelligūt uiri sensati: Peregrinat⁹ est
 Leo: Sed qm̄ ignorabat fabulator quo puenerit, cōminiscitur indoctā fa
 bulā de leone & dracone. Ignorabat asell⁹ iste bipes, q̄cūq̄ fabulā prim⁹
 cōmētus est, hūc principē ab initio etatis suę cognomētū accepisse Leo
 nis, quō pater ei⁹, Catuli, & Albert⁹ marchio, Vrsi: Inde nouerit eū esse le
 onem, quē gneū cernit rugienti similē in burgo Brunswici. Et qm̄ in Wan
 dalia sumus exequuti, quo feruore, qua deuotione uiduata Lubicēsis ec
 clesia Henricū abbatē sancti Egidij Brūswickcēsis poposcerit, acceperitq̄
 ep̄m, hoc loco transilim⁹. Per quę tēpora Christian⁹ Mogūtīn⁹ archiepi

Scopus pro Imperatore cuncta gerebat in Italia. Mirū dictu: homo Theu-
 tonicus, natione Turingus, non minor facundia, q̄ gestarū rerū gloria, La-
 tina, Græca, Italica, & Brabātina lingua iuxta utebat̄. Ferūt rumore tum
 disseminatū q̄ alini & meretrices in exercitu ei⁹, maiorib⁹ uterent̄ sumpti-
 bus, q̄ tota Imperatoris familia, que tum opulētissima uidebat̄. Clerici, &
 fœmine exercit⁹ ei⁹ duo p̄sidia firmissima ferunt̄ in deditiōē accepisse.
 Paschalis quē tum Impator pro summo pōtifice uenerabat̄, uiri strenui-
 tatem amplexans, demiratus, sic ei scribere solebat: Christiano Christia-
 nissimo apostolicę sedis legato, Imperialis aulę cācellario, Romanę eccle-
 się filio fidelissimo: Salutē & apostolicā benedictiōē. Is tūc Anconā diu
 obsessam fame sic affecerat, ut calceorū & sutorū coria uorarēt. Subiuga-
 uit etiā Ferrariā, & Rauennā: Sequēti aut̄ anno subactā destruxit, & na-
 ues trecētas piraticas suis usibus aptauit. Paschalis aut̄ breui cōcessit in fa-
 ta, & surrogat⁹ est Iohānes Strumēsis abbas, quē appellauere Calixtum.
 Imperator deinde schisma fastidiēs, de pace cogitauit: Nā Alexandro re-
 gna pene omnia cōsenserūt: Solus Christian⁹ pauit Calixtū in ualle Spo-
 letana. Quo tempore, iam cūctis in partē Alexādrī cadentib⁹, Longobar-
 di, qui hacten⁹ Imperatori fauebāt, armis coacti, in cōtrariū relabebantur,
 rebellionē molientes: Cuncq; armis, que in Italia haberet Imperator tantis
 motibus uiderēt impar, in Germaniā trāsmisissis alpibus, cōtendit: euoca-
 toq; principū cœtu, questus est Italiae, & p̄sertim Lūbardie, que regio
 propius debebat̄ a memoria Karoli Magni, & Ottonis. I. contumaciam,
 summis docebat̄ adnitendū uiribus: ut Imperij iura non labefactētur per
 Italiam primariā regni partem.

CA. XXXV.

Derat huic cœtui Hēric⁹ dux Leo, cui⁹ p̄cipua erat autoritas
 a in omni cōuentu Imperij, quē tum ante alios appellās Imperator
 orabat, ut expeditioni tantæ non deesset, cōsilio, & armis, pro sua
 parte tutatur⁹ Imperiū & rēpublicā, multū terroris hostib⁹ incutiendum
 ex illius p̄sentia. Ibi Henric⁹ causat⁹ etatem, & iam imminentē senectam
 tolerare se pristinos non posse labores, affuturum armis, opibus, uiris, &
 omni quo possit apparatu, tantū illi remittat̄ p̄sonalis militia. Tum Impe-
 rator: De⁹, inquit, cœli te inter principes sublimauit, diuitijs, honoribusq;
 super omnes euexit, omne robur Imperij in te recumbit, & iustū est, ut ad
 cōfortandas man⁹ omniū huic te negotio p̄sentē exhibeas: ut respubli-
 ca, que labi cœpit, per te cōualescat, per quē stetit̄ se hacten⁹ cōfitei: me-
 morem te esse uolum⁹, q̄ nihil unq̄ tuę uoluntati negauim⁹: Et quia in ho-
 nore omni tuo amplificādo parati semper fuim⁹, inimicis tuis hostes exhi-
 buim⁹, & nullū aduersus te p̄ualere passi sum⁹: Sed ut sacramētorū fidē
 omittam⁹, que Imperio impēderas, meminisse te uolum⁹ cōsanguinitatis,
 qua nobis super omnia que dixim⁹ deuinct⁹ teneris: ut in hoc necessitatis
 articulo, omni conatu, proximo tuo dño & amico cōcurras: ut de cetero
 perfruaris ad omnia, ut cōsueueras, nostra beneuolētia. Cuncq; dux impla-
 cabilis in sentētia permaneret, omnia quidē obsega que possit p̄ se ferret
 solam orabat personā laborib⁹ eximi, Imperator cōsurgens de solio suo,

utpote, quē angustig cōprehēderāt, ad pedes ducis se inclinabat submittere. Dux uehementer turbat⁹ ad hoc Imperatoris factū, q̄ incuruaret, sub quo curuatur orbis, apprehēdens mediū, non est passus cōcidere: Nec in flexu animo cōsensit uoto. Hęc uerisimilior est narratio hominis cōtemporanei, q̄ illa quę uulgo fert. Impatorē ad ducis pedes, p̄cidisse, ducē ne leuare dignantē, cum Imperatrix, quę aderat Cēsare terra leuasset: Surge inquiēs, mi dñe: memor esse uelis casus hui⁹, memineritq; De⁹: Nam non fuisse tātam in duce barbariē ueri simile est: ut pateret ante se Imperatorē procūbentē iacere: Nec de loco cōgruit inter narrātes. Nam ea quā magis probo expositio refert in cōuentu conciliij rem gestā: altera uero in castris actū cōtēdit: facitq; ducē ictū ex Mediolano phalarica, quę auri pondus proiecisset. Sed p̄fero narrationē ueri similiore ex authore temporē illorū, cuius ad fidem uerba posui.

CA. XXXVI.

Imperator, ira dissimulata, quā agitabat pudor cōtemp⁹, in hui⁹ milite sua: reuersus cum exercitu in Italiā, quem tum cōtrahere poterat, uirib⁹ ualidissimo: adiuuante partes eius cum omni instātia Christiano Mogūtino p̄sule: qui etiā ad finē uitę suę Longobardiā uastabat, subijciēs illā Imperio, magisq; militans Imperatori terreno, q̄ celesti, Mediolanēses cum ceteris ad iuga coegit. Tum uero irrogatā Imperatrici cōtumeliā ferē uindicasse. Aiūt illā sceminea, ut putabat, securitate, urbē intrasse, cum illā cōspicere plurimū amaret: nec potuit aut sequitiam, aut cōtumeliā ab eis qui parerēt Imperio formidare. Sed plebēci ciues male affecti Imperatori, cum iterū rebellionē meditarent, insolentia singulari petulantia suā aperuerūt, oblitī decoris sui, scemineiq; oblitī armorū Cēsaris, quę sepi⁹ illis cum uictoria intentauit: Regiā dñam mulę impositam capite obuerso in caudā bestię, tradidere in man⁹ pro freno eiusdē bestię caudā: Ita ludibrio habitā emisere per portā alterā. Auxit iracūdiā Cēsaris iusta indignatio: obsessos purget, ut sepe alias, ad deditiōnē, neq; bellum, neq; pacē perferre potētes. Tum deditos illa lege accepit, eos qui uere mallēt, sicū de genitalib⁹ mulę dētibus eximerēt, alioqui mox obrūtū cādī: Multi p̄ponebāt mortē ignominie: uitę cupidi fecere qd iubebant. Vnde nata est Italis illa cōtumeliosa irrisio, cum digito inter duos ostēso proferūt, Eccola fico: Hęc est illa ficus, quā tulistis Mediolanēses per summam ignominia, unde horror est, digna superbie uindicta: Et omnib⁹ ex sententia cōstitutis in ea prouincia, redijt Imperator in Germaniā, animo secum uoluēs Hērici ducis in se cōtumaciam: memor cōcitationis pristinę omniū principū Saxonie in eū. Audiuit tum diligēter querimōnias ecclesiarum super Hērici nomine, principū omniū in eū murmura: qui iam libera uoce accusabāt ducē, cui sciebāt infensum Imperatorē: Alij quidē Imperatoris iniuriā uerbis ingra uabāt: alij proprias, uel iniurias, uel cōtumelias, recordabant: Vnus erat Henricus, in quē omniū odia cōmuni impetu dirigerent. Imperator sciēs quē esset oppugnatur⁹ principē, quātis uirib⁹, quo ingenio, qua fortuna, annisus est & ipse rem prudēter agere: A recōciliatione ecclesie sumere, principū instituit, arbitrat⁹ perinde totius Italie,

& omnium regum, fauorem propensiorē: ne turbatio addita turbationi, insuperabilem motum & incendium inextinguibile concitaret. XXXVII.

Nonus erat septuagesimusseptimus, & ut Eusebius continuator tradit octauus, ut alij nonus, post millesimum, cum Imperator iam Otone filio, quem classi prefecit, Veneta classe intercepto, Venetias, ubi erat summus pontifex Alexander perducto de pace, ac reconciliacione efficaciter cogitauit: Ergo cessante schismate, quod per annos. XX. miserabiliter durauit, pax rediit inter regnum & sacerdotium: & coadunata est ecclesia sub Alexandro, & factum est unum ouile & unus pastor. Cessit a schismate Calixtus Iohannes, & factus est episcopus Beneuentanus: Archiepiscopi pallia accepta a schismaticis abiecerunt. Christianus Moguntinus, Philippus Colonienensis, per manus Hiacinthi cardinalis noua pallia receperunt, refutantes omnia schismata, precipue Octauiani, Guidonis, & Iohannis. Quo tempore Emanuel Grecorum Imperator, bellum in Sultanum habuit: de quo Imperatori occidētis sic fert scripsisse: Emanuel in Christo fidelis imperator, Porphirio genitus diuinitus coronatus, regnator potens, excelsus & semper Augustus, moderator Romanorum magnificus: Nobilissimo & gloriosissimo regi Alemannie & Imperatori, ac dilecto fratri Imperij nostri: Salutem & fraterni amoris affectum: Et in fine sic conclusit: Sultanus Imperio nostro se dedit, & missis legatis misericordiam postulauit: fecitque Imperio nostro hominum, & iuramentum: pollicitus est seruire nobis aduersus omnem hominem cum exercitu: ita sit amicorum nostrorum amicus, & hostis inimicorum. Hanc epistolam Imperator Fridericus suscepit scriptam aureis literis. Sed prius legationem Sultanum accepit contraria omnia nunciantem: Nam & exitus monstrauit preualuisse Sultanum. Venerunt quoque Imperatori cum his literis munera preciosa: inter que fuit catarus Smaragdineus, capies sextarium balsami pistici, & plurimę gemę preciosę. Imperator noster non bene filius Constantinopolitano, & egre ferens nomen eius in literis suo prepositum, maxime cum moliret contra Imperium Romanum, & plures ex Romanis corruptos, in suam traxisset ille sententiam: nec ferre poterat, quod se Romanorum scriberet moderatorem, rescripsit hac forma: Fridericus diuina fauente clementia, inclytus, triumphator, Romanorum Imperator, a Deo coronatus, sublimis in Christo fidelis, magnus, pacificus, gloriosus Cesar, Grecorum moderator, & semper Augustus: Nobili & illustri regi Grecorum, & Imperatori Emanueli, dilecto fratri nostro: Salutem & fraterni amoris affectum: Et inter cetera sic: Sicut ille rex regum, a quo omnis potestas Romaniae Imperium caput totius orbis constituit, ita etiam sedem Romanę ecclesię omnium ecclesiarum unicam matrem dominam magistratque ordinauit: quod utique duorum numero gladiorum signauit, quos dixit orbi sufficere, ipse auctor fidei Christianę: quapropter tuam prudentiam commendemus, quatinus nobis & Romano Imperio honorem debitum recognoscas, & summo pontifici quem nomine sanctum appellas, debitam exhibeas obedientiam & honorem. Remisit autem Imperator nuncios multis muneribus honoratos. Quo quidem tempore Sifridus Brandenburgensis episcopus, Alberti marchionis filius, in sedem Bremensem ad quam ante. XV. annos electus fuit, transfertur. CA. XXXVIII.

Ulricus erat Halberstadēsis episcopus, qui, quod Alexandro pareret, a sede sua eiectus exulabat: iamque rebus compositis, redibat ad ecclesiam suam. Is erat Hērico duci infestissimus. Manens autem Imperatoris nunc erat in persecutione Hērici cum illo. Statim ergo ad illius reditum commota est terra in qua fauentibus principibus orientalis Saxonie, multa in Hēricum ducem coepit emoliri, fugato Gerone intruso, omnibus, quae per illum multis annis ordinata fuere, cassatis: Omnes ab eo consecrati, sunt officio suspensi. Ecclesiae, quas ille magis execrauit, quam consecrauit, clausae sunt: & corpus beati Burchardi, quod ille trāstulerat, per Ulricum terrae reconditum est. Quo tempore, Hēricus dux in Wādalia expugnauit urbem Demyn: Audito autem de ingressu Ulrici, iam se intellexit esse circumuentum: Vocatis admodum paucis ex familiaribus, dixit, sine omni mora in Saxoniam redeundum: Edoceat, maxime trans Albiā noua sibi bella consurgere: Quocirca properandum, & res omnes hoc loco interrumpendas. Tum machinatur magister: Si hoc, inquit, tibi cordi est possumus incendio urbis finire bellum. Non hoc placuit duci coeptum. Nam incendio nocere hosti, sibi nihil prodesse, futurum facile: ut hostes resumptis uiribus, ubi declinauerit, sua uicissim incendio uastaturos. Rebus igitur per industriam subornatis, effecit: ut hostes de pace obsides exhiberent: Quibus acceptis Brūswicum repedauit. Ulricus autem Halberstadensis, occupabat montem, qui dicitur Hoppeiberch, firmas in eo praesidium. Hēricus dux aduolans, facile diruit quae ille firmasse putabat. Illo abeunte, opus renouarunt hostes, magisque roborati, redeuntem ducem repulerunt, nonnullis caesis, aliquot etiam captis. Mortuus est eo tempore Hēricus comes, uirtricus Adolphi Holsatie comitis: Mater eius Mathildis, prudens & religiosa foemina, soluta a lege mariti, domum illius sapienter disponebat: Qui cum miles factus esset, non degenerauit a uirtute paterna. Sed tum in Hēricum ducem uno omnes animo conspirauerunt, qui Imperatori gratificari uolebant. In primis Philippus Coloniensis archiepiscopus magno agmine terram ducis ingreditur, deuastans incendijs multis Westphalia: & ita processit usque in Quernhamelen, nec ultra progressus, rediit, Visurgum fluium iam habens obuium. Circa eosdem dies reuersus est Imperator de Italia, & occurrens illi Henricus Spirā, questus est de Philippo praesente, quod terram illius sit hostiliter ingressus, cum nihil in eum hostile unquam fecerit. Imperator tum dissimulans quod sentiebat, curiam illis indixit apud Wormaciam: ducem praecipue adesse iussit, responsum querimonijs principum. Intelligens autem dux rerum inclinationem, eo uenire dissimulauit. Imperator secundam illi indixit in Magdeburgo, ubi Theodericus de Lādesberch marchio duellum ei obtulit, imponens & insimulans eum de quibusdam in Imperium tradimētis. Indignationis autem propior uisa est ratio, quod Wādali coniuente Hērico terram illius excursionibus infestarunt. Dux ubi conperit, adesse noluit: In Adesleph tamen uicino loco constitutus, per nuncios apud Imperatorem egit, ut fide publica interposita, in colloquium illum secretum admittere dignaretur. Imperator exiuit, occurrens illi ad locum constitutum: Quae dux placidis uerbis, ubi in conspectum uenit, lenire studebat. Imperator autem quinque milliū marcharum mulctam duci indixit, consiliumque addidit

ut ea leui tanto principi pecunia persoluta, satisfecisse uideretur Imperio: & perinde facile futurū spondebat, accusantes principes, ut cōplacarent. Sed duci uisum est indignū pecuniā in causam trāfactionis, non sine honoris macula, persoluere. Itaq; sine fine discessere. Inde Imperator tertiam illi curiā Goslarie p̄fixit: quā, ut priores, dux dissimulādo neglexit. Imperator igitur procedēs in cōcionē, de more proceres sciscitat⁹ est, sententiā querens, quid mereret, qui legitime euocatus, tertio cōtumaciter abesset. Cui ex sententiā principū est respōsum, q̄ dictate iusticia, omni sit honore destituendus: ut proscriptione publica iudicat⁹, & ducatu, & omnib⁹ careat ab Imperio beneficijs, alter in eius locū cōsurgat. Cōfirmat ergo sententiā: Imperator adiudicauit fieri quod p̄ceres dictauerat. Ne tamen in re tanta p̄cipitatū uideret: & priusq̄ publice destitueret, rogatu nōnullorū, ex superabūdanti, quarta est illi denūciata curia: Ad quā cū nō uenisset, sententiā solenniter promulgata destituit, omni, quod ad Imperiū pertineret, honore, & beneficio: Bernhardo de Anehold comiti, filio Alberti marchionis: q̄ ex eadē Magni nouissimi ducis stirpe per auīā descēderet, ducat⁹ Saxonie solenni donat⁹ apparatu. Dux ubi cōperit, questus est atrocē sibi irrogari iniuriā: q̄ natus in Sueuia, non nisi in terra natiuitatis sue potuerit, ac debuerit destitui: nec potuerit nisi in terra natiua proscriptione damnari. Erat autē annus post millesimū octogesimū. Ea uero res in Herbi polī ciuitate Frācie orientalis agebatur. CA. XXXVIII.

Acta autē destitutione, iam tūc euigilarūt omnes hostes ei⁹. Philippus Colonienſis archiepiscopus iterū expeditione facta, processit in Westphaliā: Ibi nihil sanctū, nihil religiosum: incendia, p̄de, omnia miscuere: Effracta monasteria, uiolatę sacre uirgines: Vix expleto ministerio, calices rapti de altari. Tantū autē sibi ex illo tempore iuris uendicabat in eā terrā: ut in reliquū se semper scriberet cum posteris ducē Westphalie. Wichmānus Magdeburgēsis archiep̄s, Aldefleph opidū obsedit: Inerat ualidū Hērici p̄sidiū. Bernhardus de Lippia p̄fuit obsessis. Multa tentata sunt in expugnationē: sed frustrata fortiter tuentib⁹ qui inerāt. Demū iactis uallis, aquā fecerūt crescere, ut dom⁹ ad trabes usq; implerent: Nec sic cessere obsessi. Cum autē omnes perinde cōmeatus corrūperent, pacti arma & uestes, dimittunt incolumes, & opidū fundit⁹ euertitur. Interea Vtric⁹ Halberstadēsis, omnibus modis instabat, ut Hēricum persequeret, adeo, ut excōmunicationis maledicta sepius in eū repperet, facta suspensione diuinorū (interdictū uocāt) in omni loco ad quem declinaret: Tantū in monasterijs sub silentio diuina celebrabātur, clausis ianuis, propter excōmunicatos, Dux autē ut uir fidelis non leuipēdens ecclesiasticū mucronē, uenit Halberstadiū cum suis, & in cōtritione cordis, humiliatus est usq; ad pedes episcopi: Solutus est a uinculo anathematis cum suis, facta solenniter absolute: & sensit cum episcopo & ecclesia illa que pacis sunt: Nec tñ diu durauit trāquillitas. Nam idem episcop⁹ impatiens ferebatur ocij & quietis, & iterū occasione accepta, alienat⁹ est a duce: & addit⁹ inimicis ei⁹, multa cōtra eū studuit emoliri. Dux autē congre-

gato exercitu, mouit in Westphaliā: ut exterminaret, qui starēt pro Colo-
 niensi. Preerat ducalib⁹ Adolphus Holsatię comes, & Scowēborg, filius
 eius, qui apud Demyn cecidit in acie: Aderat Bernhardus comes de Ra-
 cesborg, Bernhardus comes de Welpē, qui uel solus, alijs a duce defici-
 entibus, in fide permansit. Guncelinus comes de Zwerino, Ludolphus
 comes, & Wilbrādus frater de Halremūde, ut pugnarēt cōtra archiepūm
 Coloniēsem, & qui illi adhererēt, erāt Symō comes de Tekenēborg, Her-
 mannus comes de Rauensberge, Widekindus comes de Zwalēberg, &
 conuenerāt iuxta Osnaburgā. Cōgressi autē sunt in Halrefeld, & man⁹ cō-
 serentes fortissime diu pugnarūt: sed cessere Westphali, Saxones preualu-
 erūt. Inter multos autē emiuit uir⁹ Holsatorū, qui pro suo comite fortiter
 agentes, repulerūt hostes. Capt⁹ est Symon de Tekenēborg comes, & cō-
 iectus est in uincula, donec ad libitū ducis laxaret: ex quo tempore cepit
 duci comes semper esse notissimus prōptissimuscq;. Facta est autē cōtentio
 de captiuis, cum dux illos suo iure deputaret: Adolph⁹, & cæteri nobiles
 asseruere proprijs se stipendijs militare: suo cuiq; lucro prouenire, qđ ca-
 peret: nisi sinerent, miserabiliores esse cūctis militantibus, qui periculo suo
 omnia, nulla suo lucro peragerent. Gūcelinus duci cōcessit: qđ ab illo eue-
 ctus, comitatū possideret in solo Wādalico: cæteri repugnauere. Adiecit
 idem Gūcelin⁹ ut Adolphū apud ducē criminareēt, non satis illū dño suo
 fidū, superbire crebrius, & intumescere, oblitū benefactorū, & ordinis sui.
 Quę cū multis ille uerbis prosequerēt, Adolph⁹ modeste respōdit: Sūę fi-
 dei magnū deposuisse pignus apud dñm, qđ parēs suos pro illo in acie ce-
 ciderit, nec se unq; a paterna uirtute discessurū: non esse boni uiri refragari
 dño sine ratione: si quid tale molireēt, esse presentē ducē, cui res suarū pos-
 set honestā per omnia exequi calculationē: p̄inde desinat uir militaris ho-
 minē sui ordinis insectari: in ipsa acie claruisse qualis quisq; uir sit. Ita tum
 discessum est: ut Adolphus captiuis secū abductis, non omnino uolente
 duce terram suam repetiuerit. Hoc primum mali seminariū inter duces
 atq; Adolphum, cumulatam superuenientibus causis alijs, usq; ad comi-
 tis de Holsatia eiętionem.

CA. XL.

Lricus autē Halberstadēsis ca tēpestate impatiens, zelo duct⁹ an-
 uerſe perturbationis, multa duci intentauit incōmoda. Excursio-
 nes crebræ de Halberstadio deq; præsidio Horeborg, in terram
 ducis fiebāt. Dux diu dissimulās iram collegit: Demū coacta magna suo-
 rum manu, misit, ut currentib⁹ obuij fierēt. Non lōge ab urbe Halber-
 stadio cōuenerūt, & gliū instaurat: Sustinet aliq̄diu parī uirtute. Sed tum
 Halberstadēses cessere, fugāq; intentarūt in urbē. Sequuti hostes, cum fu-
 gientibus pene instarēt, portas cum ingrediētibus & ipsi turmatim ingre-
 diuntur. Capta ciuitas per incuriā, alioqui munitissima, portę ceterę clau-
 se, hostes in medio: tanto robore, ut ciuib⁹ nihil superesset. Abscōderūt
 ignē ciues, & extinxerunt: nec multū diligēter ab hoste quęsitus est: Pre-
 de instant diligentius. Ciues non ad arma, sed latibula respexere: Inuētus
 est ignis a quopiā, & incēsa casella, fouit uentus incendiū: Exusta est ma-

gna parte ciuitas, & processit flāma ad ecclesiā primā, in quā clerus & populus, tanq̄ in tutissimū asylū cōfugere. Incensa est, exusta est insignis illa basilica, cum omni sacrario, uestiū, auri, & argenti, cum clero, & populo miseranda clade, sine exemplo. Res lachrymis digna, & quę terrorē ingeminat diuini super nos iudicij: terribilis in consilijs super filios hominum. Episcopus ipse in sua domo repertus, igne circūfusus, tenēs reliquias sancti Stephani ad sui tutelā, capt⁹, abductus cum Remaro preposito cognato suo. Victores cum pręda & captiuīs plurimis redeunt Brūswicū. Dux alacrior de suorū uictoria, deq; captiuīs: ubi audiuit ecclesiā exustā, cū clero, & populo, ingemuit: multa in bello accidere reputās, quę uictoribus ipsis nō placeāt. Sed quis sequētē cōprimet martē? Vbi uidit adductū cygneo capite pōtificē, & reliquias sancti Stephani, quasi in triūpho adductas, fuscataq; de incendio, demisso uultu, lachrymas dedit, humanarum rerū mutationē mente ptractās. Misit episcopū in Erteneborg in liberam custodiam: prepositū in Zegeberg. Dñā uero Mathildis pietatis uiscera laxauit in captiuū pontificē, honorabat in illo summū sacerdotē Christū, uestibus satis bonis procurās alleuare captiuitatis incōmodum. Inde ubi dux in Luneburgū descendit, iussit adesse epūm: increpatūq; de multis in se molitionib⁹, liberū abire permisit, amiciciāq; colere monuit. Ille autē ubi in Hugesborg applicuit, senio accessisse sensit incōmoda curarū, ac carceris, infirmatusq; intra paucos dies reddidit spiritū. Interea milites illius de arce Horeborg nō tēperarūt ab incursionib⁹ in terrā ducis: Ille autē preparatis in oppugnationē reb⁹, arcē euertit & solo equauit. XLI.

Nterea uero Bernhardus de Anehold ducatū Saxonie solo ad huc titulo tenuit: nam Hēricus dominia perægit. Archiepiscopus autē Coloniēsis ducatū Westphalię non dimisit: nec unq̄ redijt in ditionem Hērici. Proximo autē uere, dux expeditionē fecit in Turingiam, & incendio uastauit urbē Northusen: Cui occurrit Ludouic⁹ provincia-
 i lis comes cum multitudine magna: cōmissumq; est preliū inter eos, & fugati sunt Turingi: & captus est Ludouicus cum Hermāno fratre, comite Palatino. Reuersus est in Brūswicū uictor cū opima pręda. Adhuc enim prospera fuere Hērico omnia in quę descēdit prelia in occupatores dominiorū suorū: Nam Westphaliā inuadentes repulit, ut diximus, in Halrefeld. Superiorē autē Saxoniam auferentes, iure, ut asseruere, Imperialis beneficij, hoc modo ultus est. Saxoniam uero titulū pferēs Bernhardus, usq; adhuc quietus permāsit: q̄ nihil ille armis attentauit. Cum ergo Henric⁹ de uictoria let⁹ domi cōsideret, Adolphusq; Holfatorū comes, illi gratularetur, ueniā poscens, ut diximus, redeundi in sua. Guncelinus in Zwerino comes, usq; in illū diē amicissim⁹ Adolpho, nescio qd liuoris in nouissima expeditione collegit in eū. Tum in cōspectu ducis exposulās, iracūdiā profudit, Adolphū insimulās, iniquo semper animo fuisse in ducem, & in omnes qui illi fideliter ministrarēt: Et quō, inquit, tēperet ab iniuria subditorum, qui principi suo non est ueritus aduersari, Captiuos in suā sortē deputās: quos ceteri, ut dignū erat, principi cōsignarūt. Tum Adolphus

junior seniori de fr̄s Gūcelino, nō ita, ut ille efferbuit: Et quid est inquit Gūceline, de quo me corā dño meo tam grauit̄ infimulas: Ego me semper impleſſe recognosco, quæ fidei, quæ integritatis sunt, neq; unq̄ honorĩ tuo defui: sciens te parentis mei cōmilitonē, patris te semper loco honorauit: Si quid est a me perperā gestum, corā uelim eloquere, nihil utēs ambagibus, nec occultis me criminationib⁹ infimules: Si quid est meū qđ principi meo displiceat, paratus sum omniū reddere rationē, modo quid ille iubeat intelligā. Dux omnia dissimulāter accepit: ut appareret eius uoluntate institutā a Gūcelino expostulationē. Tum uersus in Adolphum: Satis mihi, inquit, tua est cōperta integritas, probata fides: attamē impresentiarum apparebit, quo sis in me animo, si captiuos, quos tenes, in commune cōferas: ut exemplo sis alijs, & ne ipsi distrahāt quisq; suos in meū preiudicium: Habebat aut̄ captiuos septuagintaduos. Tum Adolphus: Ego, inquit, tibi princeps illustris, animo, corpore, reb⁹, obsequi semper sum paratus: Vides in hac me expeditione, iumentis, seruis, & rebus pene omnibus destitutū, eris alieni multū cōtraxisse: qđ si captiuos inuideas tibi militanti, pedes domū abire cōpellor: arbitror aut̄ hoc, neq; tuo, neq; meo, satis honorĩ cōducere. Auersus aut̄ dux uultu comitē dimisit. Questus est aut̄ Adolph⁹, amicis criminationes Gūcelini, & impetrata ab eūdī licētia retraxit se a duce: & ex illo die alienatus, sensit in illū hostilia. Tenuit autē unus ille comitatū utrūq; Scowenborg, atq; Holsatiā. Dux arma post illum misit: & ubi hostilia sentire cognouit, iussit expugnare arcē Zegeberge, atq; Plone: Et Plonēse facile deiecerūt presidīū: Ad arcē aut̄ Zegeberge diu hesitatū est, qđ firmata in mōte non facile adiret. Inerat mater comitis Adolphi cum non cōtemnēda militū manu. Bernhardus de Raceburgo comes duci seruiēs oppugnabat: Perstiterant aut̄ infatigabiles, donec adimerēt obsessis aquationē, ut siti premerent̄: Tum deditionis facta mentio. Abijt aut̄ mater comitis in Scowēborg, quo loco iam comes ipse considerat. Dux aut̄ Plone prefecit Marcradū Holsatorū prefecit. In Zegeberge aut̄ Lippoldū quendā, natione Bauarū, & hac secunda uice exturbati sunt comites de Holsatia. Primū quidē primus Adolphus a Ludero duce, postea imperāte, institut⁹ in pace quicuit in terra: Deinde filius eius hui⁹ Adolphi pater, pulsus est cum Hērici Leonis patre ab Alberto marchione, & redijt cū eodē: Nūc altera uice ab Hērico pellit̄ Adolph⁹ tertius, is quē celsus apud Demyn pater admodū paruulū reliquit. XLII.

Imperator Fridericus audiēs Henricū destitutū Imperij beneficijs, prospere in hostes agere, sentētiā in eū suā ipse excqui properabat. Ergo exercitu ualido cōscripto, descēdit in Saxoniam: nec erat, qui uenientē Imperatorē, & suo honore, & Henrici odio non cupide exciperet. Trāsierūt quoq; nōnulli ad Imperatorē, timore perciti, qui a parentū suorū memoria, semper duci parebāt, Hartesborg, Leuenborg, Blankenborg, Hēneberg, Regensten. Horū presidiorū comites cesserunt Imperatori. Cōuertit aut̄ exercitū ad expugnandā arcē Lichtēberg, quia cōtumaciam ostendere uidebant̄ qui tenuerūt. Sed tamē, cum defensorē

nullū prospicerēt, Cæsari cesserūt. Circa quos dies mortu⁹ est Casimarus
 dux Pomeranię, Henrico satis iūctus: Nam Buggesla⁹ Imperatori tribu-
 ta persoluit. Arcē Hartesborg, tanq̄ Saxonie grauius imminentē, Impe-
 rator iussit reparari. Qui uero inerat̄ arci Waldēberg, munitioni fidentes
 aliq̄diu restiterūt: Sed & illi cesserunt uictori. Interea Henricus dux, non
 ignorās propinquare Imperatorē, cōmuniuit arces ad Albim, & in Holsa-
 tia, sperās uirtuti Imperatoris illudere, si non posset elidere. Bernhardum
 aut̄ comitē de Raceburgo insimulauit, q̄ in eū cum ceteris cōiurasset, in-
 stituto tradimēto: ut inuitatū in arcē Raceburgi, uinctū traderet Impato-
 ri. Turbatus ille inaudita re obstupuit: & cum nihil dignū respōdere uide-
 retur in faciē obijcēti, aucta est in eum suspicio: Captū pertraxit in obsi-
 dionē arcis suę in Raceburgo. Qui intus fuere custodes iubēte Bernhar-
 do ducem intromisere: Tum uinculis laxatus Bernardus abiit in Gode-
 busch. Cuncq̄ nec sic duci quiescere uideretur, sequut⁹ illū armata multitu-
 dine, & inde propulit profugiētē ad Bernhardū creatū ducē Saxonie. Hē-
 ricus dux cum multa pręda reuertit̄. Interim ciuitatem suā Lubicā, quam
 dudum ab Adolpho acceperat, cōmuniuit: arcesq̄ Holsatię cōmeatib⁹ &
 armis impleuit: ut Imperatoris impetū ibi sustineret. Sed Imperator iam
 per Saxoniam rebus ex sententia cōstitutis, descēdere cōstituit in partes Al-
 bis fluminis, ubi delitescere sensit Henricū. Cōmisit ergo Brunswicū Phi-
 lippo archiepiscopo Coloniēsi: Arcē aut̄ Luneburgi inexpugnabilē serua-
 uere ducales: Inde quoq̄ prospiciens Imperator, Bernhardū ducē, & Ot-
 tonem ei⁹ fratrem marchionem, cum pręsidio manere iussit in Bardewico:
 Ipse agmina promouens, Albim fluuiū attigit. Habebat autē in comitatu
 Wichmannū archiepiscopū Magdeburgēsem, abbates Fuldensē, Cor-
 beiensē, Herfeldēsem. Ottonē de Misna marchionē, & multos nobiles
 de Bauaria, & Sugiua: Ludouicū autē prouincialē Turingie, quē Lune-
 burgi captū dux tenuit, produci iussit in Zegeberge. Cum autē Impera-
 tor ad Albim consisteret, dux Lubicę prospexit, illā, ut poterat cōmuniēs,
 machinis in oportuna loca deductis. In die apostolorū Petri & Pauli pe-
 tijt Raceburgū: Ibiq̄ rebus ordinatis, cum omnibus qui erant in pręsidio
 deducitur in Erteneborg: ut Imperatori se obijc̄taret. Cernentes qui re-
 manserāt in arce de parte comitis eiecti, quia soli relinquebant̄ ad arcis cu-
 stodiā, erecti animo portas serauerūt, arcē comiti, excluso duce seruantes:
 Vbi innotuit res duci infrenduit: & uocatis de Holsatia militū pręsidijs,
 expugnare paucos facile duxit. Interea aderāt, qui Imperatorem propin-
 quare nūciarēt. Dux Erteneborg arce incensa, q̄ illi diffideret, per fluuiū
 deuexa transijt in Stadium, ibi rerum exitus pręstolaturus: Nam uires
 militum non aderant, quibus uenientem, aut remoraretur, aut exciperet
 Imperatorem.

CA. XLIII.

Imperator Albi trāscēso progressus, mirat̄, q̄ Lubica tā nouę ori-
 ginis ausa sit portas claudere ueniēti: Inerat aut̄ Hērici ducis ua-
 lidū pręsidiū: de Tekeneborg, de Aldēborg, de Welpē comites,
 Marcrad⁹ Holsatorū pręfēt⁹, & Emico de Nemore. Cūq̄ euocat⁹ Wal-

demar⁹ rex Danię occurisset Imperatori de mari, celebrato solenni inter
 reges colloquio, in obsidione urbis, quod in Wandalia scripsim⁹, ciuitas
 undiq; cincta oppugnatur. Misere ciues episcopū suū Henricū, qui apud
 Imperatorē efficeret: ut legatio illis ad dñm suū permitteret: qđ in Wāda
 lia sumus exequuti. Permisere se tandē Imperatori, qui insignibus priuile
 gijs urbē ornauit. Hāburgenses quoq; ibi per Adolphū comitē assequuti
 sunt non uulgarē gratiā ab Imperatore. Donauit tum Imperator Adol
 pho comiti, dimidium thelonij, ac tributorū de molendinis, de trapezitis,
 beneficio feudali: Nam Imperio utilis futurus uidebat: Accessit qđ pater
 eius secūsus Adolph⁹ dominiū tenuit a se fundatę ciuitatis: quā hic Adol
 phus urgenti Henrico duci, quod supra ostendim⁹, satis inuitus permisit.
 Rebus igitur apud Lubicā ex sententia cōstitutis, cum regrederet Impe
 rator, apud arcem Luneburgi (nam opidum necdū fuit) statiuā habebat:
 Dux se Stadio continebat, eo cōsilio, si ab Imperatore infestaret opidum,
 aquis dilapsus manus ei⁹ euaderet: Firmauit tñ opidū maximo uallo. Gū
 celinus qui opus urgebat, turre monasterij beatę Marię recēs erecti deig
 cit, ne hostibus p̄sidio, duci foret excidio. Dux autē misso ad Imperatorē
 nūcio poposcit publica interposita fide, ut audiretur: Non recusauit Impe
 rator, per Albim trāscendens Erteneborg terrā tetigit, saluo Imperatoris
 cōductu transiēs: Ille obuijs quibuslibet de exercitu Imperatoris notis aie
 bat: Solebā, inquit, in his atq; multis terris dare, non accipere cōductū, en
 rerū uicissitudinē. Laxauit autē & premisit in castra Impatoris Ludouiciū
 Turingū & Hermannū fratrē eius, sic sperās lenire Cęsarīs irā: Cum corā
 uenisset, cœpit multa retexere in sui purgationē: clanculo sua in Imperato
 rem obsequia cōmemorare, humane mutabilitatis incertū orabat ut intu
 eretur. Sed erat grauior ira Cęsarīs, aliusq; descēderat in pectus indignā
 tio, qđ ut una posset purgatione aboleri uocali. Igitur principū absentiam
 p̄ferens Imperator, iubebat illū adesse conuentui principū in Quedelen
 borg. Cuncq; in eo cōuentu causa ducis tractaret, cœperūt amici eius spe
 rare secundiora: Sed tum Bernhardus qui ducatū Saxonie in titulo p̄fe
 rebat, grauior illi incubuit. Indicta est altera qđ curia in Erphordia. Inte
 rim Sifridus archiepiscop⁹ Bremēsis apud Imperatorē egit: ut comitatus
 Stadenſis per Henricū ducē detractus ecclesię restitueret: Permisit Impe
 rator. Sed quoniā p̄sidio ducis tenebat, expugnandū erat opidū cum ar
 ce: Pactus est cū Philippo Coloniēsi sexcentas argēti marchas se illi datu
 rum, si expugnaret. Quo facto eiusdē Imperatoris beneficio, Adolphus
 Holfatię, & Bernhardus Raceburgensis comites, suas ditiones recupera
 runt. Dux autē Erphordiā petens, pedibus Imperatoris prouolutus, ueni
 am & gratiā postulauit, Imperator illū de terra leuās, osculat: quod utiq;
 non fecisset, si, quod multi tradunt, Imperatorē sibi supplicē Hēricus olim
 in terra iacere dissimulasset. Nūc uero nō tenuit lachrymas Imperator, qđ
 tanta, tamq; diuturna, inter olim familiariſsimos, & sanguine coniūctissi
 mos, cōtrouersia perduraret. Non tñ potuit Imperator sine principum as
 sensu reponere, quē omniū cōsensu destituit: Bene tñ sperare iussum hor

tabat ut de finibus Imperij per aliquanta tempora elongas, sententia Imperij honoraret: futurum interim, ut principum in eum animi mollirent. XLIII.

Bijt ergo in exilium, abiuras triennio fines Imperij, translatus in Angliam ad sororium suum Richardum Anglie regem, cum uxore ac liberis: Patrimonium tamen illi suum Imperator permisit in medietate Saxonie. Rex autem Anglie honorifice accepit uenientem, arma pollicitus si pugnare ille uellet. Erat annus post natum Christum millesimus ceterimus octuagesimus primus. Per que etiam tempora, Henrico iam exulante, terra Saxonie sine principe manens, ad tumultum respexit, cum se cuncta commoueret. Nam Bernhardus qui ducis nomen preferbat, cum non satis illi nobiles pareret, segniter cuncta administrabat. Adolphus Holsatie comes duxit coniugem filiam Ottonis comitis de Dassel, annite Philippo Coloniensi archiepiscopo, cuius erat neptis, fratris uidelicet filia. Cumque Adolphus preualuisset in Holsatia, eiecit omnes, qui Henrici ducis tempore senserant contra ipsum: que fuit origo multorum in reliquo tempore laborum, & alterius tum eiectionis: Eiecerat enim iam nunc Marcradum prefectum Holsatorum, uirum potentem: pro quo substituit Sicicum, non equa uirtute prestantem, Emeconem quoque uirum strenuum abegit cum nonnullis alijs militibus uiris. Illi sparsi per exilia, alij apud regem Danie, alij apud comitem de Raceburgo, alij apud ducem Sleswicenses se continere. Interea Bernhardus dux in Erteneborg euocauit omnes suaditionis nobiles ac militares, atque sacramenta ab illis accipiens, reddidit unicuique suo iure beneficium, hoc est feudum, ut nunc uocant, quod ante tenuere. Venere impigre de Danenberge, de Luchow, de Zwerino comites: Expectabatur Adolphus nec uenit, forsitan arbitrat, se beneficium ab Imperatore sine medio recognoscere. Sed orta est inde simultas inter ducem & comitem serpens occulte. Dux autem demolitus arcem Erteneborg, nouam moluit in altera Albis ripa in Louenborg, loco, ut putabat, munitiore: traductis lapidibus per annum prioris demolite munitiois. Ciues Lubicensis questi apud Imperatorem itineris & traiectionis difficultate, obtinere: ut Imperatoris interposito decreto, iuberet, in solito loco traiectionem relinquere: & permansit ille in Erteneborg usque in hodiernum diem. CA. XLV.

Vx autem Saxonie Bernhardus, iam pleno uidebat iure dominari pro diuicijs: Quo factum est, ut nouis censibus & impositi onibus in subditos constitutis, principatum suum faceret odiosum. Augebant animos illi fratres, Otto marchio Brandenburgensis, Sifridus archiepiscopus Bremensis: Et nihilominus ditionis sue exilitas, ad principatum maiora deposcebat presidia. Remanserat enim Henrico maior Saxonie pars, que illum materna successione contigerat. Omnis nunc ducatus Brunswicensis, Gottingensis, & Embickensis, qui nunc dicitur Transsylvanus. Nam & Bremensis archiepiscopus, nunc fratri accedens, Bernhardo Thietmarsie comitatum Adolpho ademptum, fratri duci subicere conabatur: Mirum, cur non pro sua illum ecclesia defensaret: cui ex Hartwici precessoris sui permutatione, quod supra & in Metropoli diximus, prouenisset. Sed effrenis populus creditur ecclesiam contempsisse: nec potuit ecclesia facile Thietmarsiam tueri: que etiam

tūc, ut p̄dixim⁹, Stadēsem comitatū amisit. Adolphus aut̄ tum Thietō
 marsiam pro sua defenſauit, tam archiepiscopo, q̄ duci se armis opponens.
 Erat tum annus octuagesimusquart⁹, cum Imperator Erphordię mirabi-
 liter supra latrinā periclitaretur in cōuentu fratrū diui Petri, uix herens ad
 cācellos fenestre ferratos: cum interim sublapsis trahib⁹, multitudinē tan-
 tam hominū non ferētib⁹, quidā ex nobilib⁹ in ipsis sordib⁹ mergerētur.
 in quibus Henric⁹ de Zwartzeborg comes, qui exit⁹ sui p̄ſagiū quod-
 dam ferebat in puerbio: Si, inquit, hoc fecero, mergar in latrina. Dux in-
 terim Bernhardus iam non modo plebē, sed ipsam in se cōcitabat nobili-
 tatē: Nā comiti Adolpho Todeslo, Ratekow, & iura, que illi Lubicę cō-
 stituerat Imperator, subducere moliebat, cū Impio reliquū seruasset: Ina-
 nem se ferre principatū querebat, si aliȝ de fructib⁹ impinguentur. Idem
 in comites, Zwerinēsem, & Raceburgēsem molit: Iunctis pinde uirib⁹ co-
 mites memorati hostilia duci nūciarunt: q̄ prior ille sua cuiq̄ auferre mo-
 liretur. Arcē nouā Louēborg adoriūtur obsidentes, oppugnāt, & multo
 tandem labore expugnāt, deiectāq̄ solo equarunt. Ille ubi se armis uindī-
 care nō poterat, Imperatori defert querimoniā. Interim comites, quas du-
 ci fidiores rentur aggressi, perturbāt munitiones. Arcē llow in Wanda-
 lia Magnopolensi capiūt: matrē Nicloti, qui Werflai ab Henrico perēpti
 filius erat eniunt. Niclot⁹ ad Ottonē marchionē profugit, deq̄ arce Ha-
 uelberge multas fæcit hostib⁹ eruptiones & incursiones. Cōflatum inde
 est bellū intra Wādalia, cum studiȝ partiū principes ipsi inter se gladi-
 os stringerēt: Nam Rugianorū dñs, Nicloti, Bugslaus Pomeranorū dux
 firmabat partes Burewini, & perinde comitū memoratorū. Hui⁹ aut̄ belli
 exitum, quia in Wādalia scripsim⁹ inde petat qui nosse uolet. XLVI.

Imperator per ea tempora insignē fecit cōuentum Moguntię, in
 i quo Henricū filiū suū regē declaratū auratū fæcit militē, torque
 donata: Ibi cōfirmatum est matrimoniū inter eūdem Henricū
 & Constantiā, que filia erat unica regis Neapolitani, monialis (sola enim
 stirpis regię supererat) Dispar etas nubentium, Cum pater Imperator re-
 gnū Italię magnificaret. Hic aut̄ cōuentus tanto apparatu est instructus,
 tanto sumptu pactus: ut angusta cōuentui ciuitas uideret̄ aduenarē. Im-
 perator extra muros amplissimā iussit erigi domū, liberioris aeris gratia,
 ibiq̄ curiā suam honestauit: Ipso die processionis maxima in sacratissima
 Pentecostes festiuitate, cum in ecclesia sederet Imperator, cum utriusq̄ or-
 dinis principib⁹, a dextris habēs archiepiscopū Moguntinū, & a sinistris
 Coloniēsem, abbas Fuldensis turbauit cœtū tam celebrē, locū sibi depo-
 scens ex sinistro Imperatoris latere, quē dñs Coloniēsis occupauit: Memi-
 nere multi hoc ab antiqua obseruatiā in eo p̄ſertim loco factū. Sed prin-
 cept elector & archiepiscopus cedere abbati duxit in glorium. Imperator
 interpellat⁹ de super respondit: Veteres approbamus, ut tenemur, Imperij
 nostri cōsuetudines: quocirca maior an minor equo nobis discrimine est:
 Intelligens archiepūs surrexit: Quādo, inquit, serenissima maiestas ita se
 uoluntas uestra p̄ebet, cedo abbati archiepiscop⁹, monacho princeps ele-

etor: sed bona uenia uestra coetū dimitto: & hec dicēs abscessit. Sequutus est illū comes Palatin⁹ Reni frater Imperatoris, & comes de Nassow, dicentes: Serenissime Imperator permissa uenia dñm sequimur exeuntē, cui⁹ beneficia recognoscim⁹. Comiti de Nassow, q̄ ille & ab abbate beneficiū teneret, dixit Ludouic⁹ Turingie princeps: Pulchre hodie respondes beneficio & sublimiter p̄mereris, qui deserto uero dño aliū sectaris. Cui ille, Beneficiū quod teneo iustis suo loco promerebor obsequijs, hodie sequor quē in hūc coetum inter alios deduxi: eque dñm feudi quod teneo. Idem fecit dux Brabātie. Tot uacuatīs sedib⁹ turbatur rex Henric⁹, etiam in collū appendēs archiepiscopi, q̄ sancte rogat, ne festū diē a mœrore aspicietur, neue turbationē excitet in tanto principū cōuentu: maneat in cōfessu, neu cōmittat, ut diem sue coronationis tantis irē tenebris obnubilet. Tum Imperator & ipse interponit: Qñquidē, inquit, unū te adeo uerbum cōturbat, uellē me tēperasse sermone quīs nihil prēter Imperij dignitatem eloquutū agnosca: Sed uide ne doloris minimi curatione ingens corpori uulnus infligas: Quid enim sit scindere tantū cōuentū, pro tua prudentia non ignoras. Tum excandescēs archiepūs: Pulchre, inquit, hodie remunerabat Cæsarea maiestas diuturna hui⁹ capitis obsequia, quę sequut⁹ impleui: pro qua in castris incanui: Italiā fatigauī: Lombardiā oppugnaui: Brūfwico sudorē cum sanguine fudi: Hęc magna merces mea, ut in conuentu principū cōfundar propter abbatē: qui nisi occultā Cæsarei culminis intelligentiam foueret, ab hac iniuria merito tēperaret. Q̄ si & Cæsar, & rex, manere me uultis, ecce pareo, reponātur nostrę sedes ut fuere: si nostrā abbas turbauerit, ascendat in cœlū, ponat suā in aquilonē & similis sit altissimo. Presentiēs autē abbatis archiepūs arrogantia, quatuor armatorū milibus & supra uenit in coetū, arma proculdubio etiā in ecclesia exeruissent, si in longū durasset cōtentio. Tum Imperator: Qñquidem, inquit, a te archiepiscopo insimulamur de occulta cum abbate huius rei machinatione, parati sumus iusiurandum prestare, nos ei⁹ culpę non esse affines. Et cum iurare parat⁹ uideret, exceperat archiepiscop⁹: Verba, inquit, Cæsareæ maiestatis mihi pro iuramento sunt. Cōuersus inde in abbatē Imperator, q̄ & ille principes haberet non paucos, pro illo, si ad arma ueniret pugnatoros, dixit: Hodie, ne maior nobis turba hūc diem festū obscuret, sine iuris tui preiudicio adhibenda est tibi pater breuis morę patiētia. Abbas cum rubore locū tenuit inferiorē: & coronat⁹ est rex Hēric⁹ cum regina. Erat autē ann⁹ octuagesimusquart⁹ post millesimū. Ve tibi supbia quę in cœlis nata, cū authore tuo ad inferna demergeris semp excruciatā. XLVII.

Imperator in Italiā cōtendit anno proximo, & exierat Vrbe Roma i ma Luci⁹ papa, ut obuiā ei proficisceret, tractatur⁹ cū illo Christianę reipublicę negocia, quę in Asia nimīū coeperūt labefactari. Verone cōuenerāt duo Christianismi columina: Cōcurrerat ingens ecclesiasticorum multitudo, recōciliationem deposcēs sedis apostolicę, q̄ in schismate Imperatorē sequuti ab antipapis essent ordinati, & instituti. Interuenit pro his Frideric⁹ Impator, ut in gratiā sumerent. Annuit perbe-

nigne pontifex. Sed cum postera die manus illis essent imponēde singulis immutatū erat cōsiliū: q̄ diceret, in cōcilio Venetiano decreta, non posse nisi alio cōcilio irritari: Promisit aut̄ de proximo alium a se euocandū cœtum in quo super his cōstitueret̄. Audita sunt Germanorū minē pro sua cōsuetudine: sed nihil ea re moti sunt cardinales. Credebatur aut̄ ea cōsiliū mutatio a Cōrado Mogūtino, & Wormaciēsi pōtificib⁹ prodijisse. Inde coepit Imperator tractare cum pōtifice super patrimonio potentis per Italiam dñę Mathildis: quę sub Henricis Imperatorib⁹, patre, & filio, multa faciebat pro ecclesia: & iam reb⁹ humanis excedens, multa reliquerat eidē ecclesię possidenda, quę Imperator ad ius Imperij deuocabat. Erat aut̄, ut dixim⁹, marchionis Saxonie filia: Sed ex ratione tēporē diu ante hęc etatē emigrasse cōuincit̄, nisi geminas fuisse, & alterā post alterā, in Italia floruisse quis cōtendat. Diu tum causa inter sacerdotiū & regnū uentilata, nihil cōcludi potuit, & sine fine discessere. Supuenit tamen noua dissensionis materia de ecclesia Treuerensi uacante: ad quā canonice a saniori parte electus Volmarus, ab Rodolpho, quē minor pars elegit molestiā passus, sedem appellauit apostolicā, & peruenit ad Luciū pontificē. Rodolphus aut̄ se cōtulit ad Imperatorē, qui facile inuestiuit de rebus ecclesię ad se cōfugientē. Volmarus inanis permanēs, sequutus est sedē apostolicā. Urgebat tñ instantia eius pontificē, ut Rodolphū ad iudiciū de iusticia resposurum euocaret. Noluit Imperator ut in cōtumacia persisteret: sed missis cum eo quatuor uiris utriusq̄ iuris peritissimis, ut legistę pro Imperatore & eius iurib⁹ allegarēt, decretistę autē electionis canonicę ius defensitarent. Allegata sunt plurima in omnē partē. Sed ea fuit pertinacia, ut nullo fine facto Rodolphus ad Imperatorē rediret: timebaturq̄ ecclesia in pessimum schisma, ut olim, relapsura: qđ malū, qui propi⁹ nouerūt, magis horuerunt. Henricus interim rex Cōfluentię canonicos, qui Volmaro inhererent, male per adulescentię feruorē affecit: Quo audito papa cōfirmādo Volmaro erat propensior: Sed detinebāt eū crebrę inter se & Cesarē legationes, cum ex ore regis non semel audiretur, si Volmarus sublimaretur, omnē inter principes cōcordiā in pessimū facin⁹ euasurā: Ea res pontificē cōtinuit. Interim Imperator apud papā oratorib⁹ missis institit, ut fili⁹ ei⁹ Henricus ipso superstite Imperij corona donaretur: pontifice renitente, q̄ indecorum uideretur, non ab illo depositā Imperij infulam alteri cōferre, quasi in uno corpore monstruoso gemina capita figerentur: quieuitq̄ ea super re Imperator.

CA. XLVIII.

Vo etiā tempore simultas incessit regi Henrico atq̄ archiepiscopo Coloniēsi Philppo: Nam mercatores quosdā de Duysborg per diocesim trāsēutes reb⁹ fecit nudari: q̄ uectigalia & solita iura non persoluissent: Nudati querimoniā apud regē adulescentiorē deponunt: Ille misso nūcio iubebat sua reddi spoliatis. Archiepiscopus legitimas causas pretendēs non paruit: Iterū missus nūci⁹ redibat inanis: Tertiō sub obtentu gratię precepit adempta restitui. Tum archiepūs male tēperās iram, profudit hoc uerbū: Neminē posse duob⁹ seruire dominis &

ideo male duos regnare. Ea cū regi referretur indignat⁹, curiā super ea re indixit archiepiscopo: Non uenit: Indixit alterā, nec in eā uenit: Cūq; tertiam Moguntię collocaret, amicorū cōsilio non eam cōtempserit: sed magna suorū manu, ut a ui tutus esset, accessit. Quo tempore rex dissimulāter nobiles qui cum archiepiscopo uenerāt, sigillatim euocauit, & cōpositis pro rei qualitate uerbis hortatur, ut Romano Imperio prestēt sacramēta. Illi negare non ausi prestiterūt, Archiepiscopus hęc audiēs, rei exitū presumebat in caput spectare suū: Ideo submissis amicis regi recōciliatur: iurās q̄ sancte uerbum indignationis primo seruore animi elapsū, non certo cōsilio prolatū. Suspectū inde tenere archiepūm male esse affectū Imperio, q̄ nuper in Angliā, ubi tum erat Hēricus Leo nauigasset. Inde q̄q; se purgans, cū regi summā pecunię muneris loco donaret, recōciliat⁹ abibat. Ex illo autē tempore a familiaritate Imperatoris & filij eius elōgabat: plurimū dolens, q̄ tanta deuotione, cum tanto animę suę periculo terreno seruisset Imperio: & cepit Coloniā uallo maximo & turrib⁹ firmissimis cōmunire: Quam rem Imperator, ubi comperit, iussit diligentius obseruari, quasi noua quędam molientem.

CA. XLVIII.

Dolphus comes Holsatię, cum per hęc tempora absentis in Anglia Hērici Holsatiā quietus teneret, Thietmarsiā quoq; occupauit, dissimulante Sifrido archiepiscopo. Sed cum se cūdus Hartwicus, qui Sifrido successit, ad rerū gubernacula puenisset, cepit instāt⁹ iura ecclesię suę recuperare. Cūq; Adolph⁹ comitatū Stadēsem atq; Thietmarsię teneret, causamq; suā non satis in iure aduersus ecclesiam tueretur, Thietmarsiā ecclesię reddidit: sed ab archiepiscopo ducētos modios auenę in beneficio recepit. Erat tum annus octuagesimussext⁹, cum Henric⁹ Leo quondā dux Saxonię reuersus in Saxoniam, Brūswico quiet⁹ cōsedit, iam decursis annis illi ad exiliū prefinitis, Agebat apud Impatorē crebris nūcijs, ut ad iura sua restitueret: nā patrimonium eius a multis distractū occupabatur. Imperator literis & nūcijs bene illū sperare iubebat: sed tñ uarijs impeditus casibus spem differebat in longū: Nam quicquid Imperatori rebellionis succreuerat, uel a summo pōtifice, uel ab archiepiscopo Coloniensi, uel a rege Danorū Kanuto, id Henrici molitionibus inscribebat. Cum uero audisset Henric⁹ Hartwicū quondā notariū suū ac scribam ad archiepiscopatū puenisse Bremēsem, gratulat⁹ illi, rogabat: ut in quęcūq; sibi placitū locum illi ad colloquiū occurreret: quod ille, non satis memor pristinę amborū fortunę, supbi⁹ cōtemnebat, nō qd olim uterq; fuerit recordatus. Sed presenti rerum statu cūcta metitur nō satis prudenter. In retea rex Henric⁹ Friderici Imperatoris filius, desponsam sibi duxit in Italia uxorē Constantiā monialē, solā stirpem Normānorū: quę regnis utriusq; Sicilię succederet: Celebratęq; sunt nuptię in cōfinio Papiensium ac Mantuanorū: quas ad magnificentiā regalē instruens, euocauit principes ac nobiles, non modo ex Italia, sed ab usq; ultima Germania, singulari & exquisita utens instantia apud Philippū Coloniensem archiepūm, ut ueteris infuscationis notam aboleret. Motus ille singulari regis diligentia, ad

iter ad omnia instruit, & procedit cum magno comitatu. Sequitur illū magnis itineribus nūcius a Cōrado Mogūtino, uerbis dñi sui q̄diligentiſſime monuit, ut sibi prospiceret, nunq̄ si procederet Coloniā reuifur⁹: Id dolone an ex animo fecerit incertū: Secū tñ reputans Coloniēſis periculū suum non cōtēpſit monitorē: sed simulata aduerſa ualetudine, iter uertit, mittens qui abſentiā illi⁹ excuſarent unde excreuit in eū ſuſpicio.

L.
Rbanus tum ſuccedēs Lucio pontifici ortas inter eccleſiā & Imperiū ſimultates cœpit agitare ſuper patrimonio dñę Mathildis, ſuper inueſtitura pōtificū, q̄q̄ exuias tolleret Ceſar episcopoz morientiū, unde eccleſię miſerabiliter nudarent: obiecitq̄ q̄ abbatiffas cū cōuentib⁹ ſuis male haberet, uerſis ſacrę uirginitatis ſtipēdijs in uſus militię. Hęc animoſus pontifex magni nihilominus animi Imperatori cœpit obiectare. Sed Imperator, eſi non libēter patienter tñ audiebat, quia conſecrationem ad Imperiū filij regis depoſcebat: cum in eā rem pōtifex idem quod p̄deceſſor obtenderat, non poſſe coronari filiū q̄diu coronā non poneret pater. Inter hęc ſumm⁹ pontifex Volmarū eccleſię Treuerēſi p̄fecit: Quod audiēs Imperator indignationē expuit, manifeſte p̄tendens quod diu abſconderat. Inde renouata ſunt uulnera ueteris mali. Hēricus rex auxerat diſſidiū inter cardines orbis. Nam dum inter papā & parentem exiſſet diſſidiū in palam, quendā Italię episcopū in cōſpectu ſuo agentem, interrogauit, a quo ſui episcopatus cōſecrationē teneret. Ille reſpōdit a ſummo pontifice: A quo deinde inueſtiturā: itidem ait ille a pontifice. Stomachatus rex iterū rogat. Tum epūſ: nihil, inquit p̄diorū ab regno uel Imperio teneo, neq̄ minifteriales curtes, neq̄ regias dominationes. Viſa eſt regi durior reſpōſio, & annuēs militib⁹, p̄milit epūm (indignū facin⁹ & ab Decianis tēporib⁹ inauditū) luto uolutari. Interim ſchiſma renascitur, non in eccleſia, ſed inter ſacerdotiū & regnū. Philipp⁹ Coloniēſis, Cōradus Mogūtino, & Volmar⁹ Treuerēſis rem indigniſſimā rati, q̄ omniū pontificū mobilia poſt mortē cōſiſcarent ab Impatore, duodecim illis episcopis ſubſcribere: Inter q̄s Bertoldus Metēſis, quē olim electū Brementem papa reiēcit, nec cōſecrari, nec cōfirmari paſſus, q̄d in Metropoli noſtra diximus: Sed q̄d ibi non cōtigim⁹: cōtemp̄t⁹ & proiect⁹ a pōtifice Bertoldus, uir alioqui pōtificatu dign⁹, ad Imperatorē ſe cōtulit: ille uenientem pro ſua eruditione dignāter excipit, cōſolaturq̄, & apud ſe honorifice habitū puexit ad eccleſiā Metēſem: arbitrat⁹ illū pro tanti memoria beneficij ſibi futurū obnoxiū. Sed cum Bertoldus, Imperatorē q̄ Deū offendere malēs, archiepiscopis inheſit, auerſat⁹ Ceſarē, indignat⁹ Frideric⁹ illū expulit de ſede ſua: Pulsus Coloniā ſe cōtulit, & Philipp⁹ ei p̄bēdā ad Apoſtolos permiſit. Interim Metēſis ſedes uacua remāſit. Eadem turbatio Treuerēſem agebat. Nam Imperator Rodolphū ſuū aduerſus Volmarum cōſecratum & cōfirmatū defendit, & exulare in ſua dioceli cogebat legitimum pontificem.

CA. LI.

i mperator irarū plenus tum de Italia redibat: omnes Alpiū uias obſtruens, nequis ex Germania Romā petat: Explorare deinde

uoluit quid sentiret Philippus Coloniensis, quē dudū suspexit de rebellione: Euocatū ergo solus solū uerbis aggredit. Quē ex longo, inquit, tempore nobis incessit familiaritas Philippe, te coram iubet exponere iniurias Romani pontificis in nostrū Imperiū: Vides quomodo Treuerēsi ecclesie quē uoluit tentat intrudere. Imperij iura in Italia non desinit uendicare: Proinde equum est, me quoq; ad ea cōtuenda cōsurgere: De te autem quā sim in cōtrouersia tali spem habitur⁹ exposco. Iam autē archiepiscop⁹ ille a summo pontifice legationis amplificationē accepit: ut quā aditus ad Urbem nemini pateret, ne sine solatio iusticie aut papalis gratie manerent ecclesie, permisit papa Philippo rerū per Germaniā dispensationē: Id sciēs Imperator animū tñ ei⁹ ptentauit. Cui Philippus: Arbitror tibi Imperator ex longo tēpore multis in reb⁹ fidē esse meā exploratā, q̄ iusticie tuæ nec defuerim unq̄, nec sim aliqñ defutur⁹: Vnum est quod pontifices nos grauat, cōfiscatio rerū a moriētib⁹ episcopis, quę una res ecclesias nudat, & quod episcopatū ingredients intolerabiliter premit: hoc uno sublato, non habemus, quo Romano Imperio non fidissimi semper perseuerem⁹. Ad quē Imperator: Olim, inquit, Romani Imperatores de ecclesijs uacantibus omnē habuere sollicitudinem, & inuenti sunt illo tempore longe q̄ nostris sæculis episcopatu in suis sedibus digniores: Tunc enim principes longe lateq; prospiciētes, ex omni Imperio legaliores ubiq; uiros p̄fecerunt: nūc liberā uocatis electionē, qñ suis quisq; studijs, affectib⁹, illū electione conat̄ erigere, quē sua maxime libido deposcit, non quē sua merita prouehūt: Sed quā hoc ius placuit maiorib⁹ nostris ecclesijs remittere, paruulas reliquias iuris inuētas posteris relinquem⁹: nec patiemur minui. Ea cū archiepūs duriore frōte exciperet sentiens Impator auersum ei⁹ a se animū: Qñ quidē, inquit, papę magis q̄ Impio subseruis, nihil op⁹ est te in cœtū quē indiximus Impij pōtificib⁹ in Geilenshusen adesse. Ille pro magno accepit remissionē, & ab Imperatore non satis Imperialis abcessit. LII.

Vm autē uentū esset in cœtū Imperij, ubi pōtifices, ac principes multi seculares cōfluxere, exurgēs Imperator in mediū protulit: Cōpertum esse uobis arbitror patres ac principes, quo sit in nos animo summ⁹ pontifex: nec intelligim⁹ quib⁹ in eū demeritis ea patiamur quę facit, etiā maiora cōminatus: Nos facile inducimur, ut sanctū illū patre nostrū agnoscam⁹, debitūq; summo pontifici impendamus honorē, si modo nos in nostro gradu uicissim agnoscat: Qui si pergat Imperij nostri iura minuere, cōfidimus uestro cōsilio & auxilio uolentie illius cōtra ituros: Quod ad uos pertinet pontifices arbitrat̄ indignū, decimas quę altaribus & personis ecclesie dedicatę noscunt̄ a laicis obtineri: nec uult intelligere, olim ecclesias uarijs afflictionib⁹ laborātes, a laicis personis defensas, tum in beneficium remunerationis, quas abunde tenuerāt decimas, in parte dimissas: Et quō indignū iudicabitur, si quis ecclesie militās ecclesie stipēdijs foueat: Illud quoq; nobis uelut malefactū opponit, q̄ uel iubemus uel sinam⁹ in rebus ecclesie p̄fecturas esse militares: ut laica manu ecclesiarū p̄dia defenserēt: Et quę iniuria est, si quiescētibus ecclesiarū p̄-

satis & ad sola diuina ministeria intentis, milites exeant, eorū quieti cōsul-
 turi, prefecturis gubernātes subiectū ecclesijs populū, ut pareant ad equa
 omnia superiorib⁹: Et quoniā his maxime in rebus inter regnū & ecclesiā
 cōtrouersia est, uestrā patres desuper sententiā expectam⁹: ut si res, ut appa-
 ret, in maiorē excreuerit perplexitatē, quid de uobis sentire, quidue expe-
 ctare debeamus: Tum Cōradus Mogūtinus archiepūs in Imperij coetu
 primus, omniū uice loquit⁹ est in hanc sententiā: Graue quidē & omniū
 mentibus onerosam rem in mediū affert Cæsarea maiestas, & qua nulla in
 perniciem ecclesiæ possit maior formidari: Sed quoniā principibus utri-
 usq; Christianismi subiectionem, & Cæsari quæ Cæsaris, & Deo quæ Dei
 sunt reddere sum⁹ debitores, nec Imperio detrahere, nec ecclesiæ iura mi-
 nuere nostrę uicis fuerit: p̄inde sinat Imp̄ialis celsitudo literis agere apud
 summū pontificem, si forte sublata de medio omni cōtrouersia, optata cū-
 ctis pax reuertatur: Scribantur ad summū pontificē ex sententia Impera-
 toris literę nomine pontificū, quib⁹ singuli in cōcilio præsentes imprimere
 bullam iubeantur. Factū est ut ille censuit. Tales uero literę cum redditæ
 essent papæ Urbano, miratur primū, quid cum causam ille susceperit epi-
 scoporum, illi tam facile a sententiā deciderint, Imperatori inclinātes: Sed
 intelligens id quod erat, præsente Imperatore, non quod senserant libere
 scripsisse pōtifices, parū ille motus literis eiusce modi, interim Veronā cō-
 tendit, Imperatorē euocans ad audiendā ecclesię sententiā: Habebat in ani-
 mo excōmunicationis in eū distringere mucronem: Quod ubi intellexere
 Veronenses, papam circūstunt orantes: ut ab iniuria illa Imperatoris in
 sua temperet ciuitate, non se qui Imperio fidem seruarent laturos, ut ea affi-
 ciatur in illa urbe nota. Motus papa sententiā distulit: Sed priusq̄ locum
 quē ad rem destinauit, attigit, rebus excessit humanis. Ita tum Imperator
 exors manebat cōminatę excōmunicationis. CA. LIII.

Dolphus interim tertius Holfatię comes ad ostiū Trauene præ-
 sidium reformauit, quod Dani, cum rex Imperatorem inuiseret,
 deicere, introrsus ad terram firmās, cum prius ipsis in aquis con-
 sisteret. Ab exeuntibus uero & intiantibus uectigalia expetiuit: recusan-
 tes autē ciues se comiti opposuere. Aliquando res uerbis tractari coepta,
 si ad concordiam posset perueniri: Cum prætenderet comes, nihil minus
 aliquid etiā amplius iuris, q̄ Henrico duci, cui psoluissent uectigalia, debe-
 ri q̄ Imperiali dono, & paterno nihilomin⁹ iure ciuitatē ipse teneret. Ci-
 ues replicarūt, duci tantū ad tēpus fuisse permissum theloneum, se nūc fa-
 ctos Imperiali dono liberos: satis esse comiti, q̄ intra urbem nōnulla iura
 possideret. Hac uerborū uicissitudine res in maiorē peruenit acerbitem,
 cum neuter a suo rigore discederet: comes deposceret, ciues uectigal per-
 negarent. Deturbauit inde comes pascuis, nemorib⁹, agris, ciues: q̄ sui iu-
 ris omnia faceret. Cepit, tenuitq; quosdā ex ciuib⁹ in Todeflo uel Ham-
 burgo: Defert querimonia ad Imperatorē: Ille euocatis partib⁹ cōponit
 inter eas cōtrouersiam in hūc modū: ut ciues comiti pro redimēdo thelo-
 neo persoluāt trecētas argētī marchas, proq; pascuis & usu fluminis a ma-

ri in Todeſlo, ducentas argenti marchas: Eaꝫ Imperator datis deſuper li-
 teris cōmuniuit: ne quis in perpetuū eā cōcordiā poſſit cōuellere. Inceſſit
 per ea tempora inter Imperatorē & regem Danię Kanutū noua cōtrouer-
 ſia ſuper dote germanę regis, quę iam apud Imperatorē manens uni filio-
 rum eius erat deſpōſata, necdū thoro iūcta. Sed rex Danię non ſatis equo-
 ferebat animo, dotis ante peractas nuptias expetitionē. Qua de re, cum ex
 alijs quoꝫ cauſis obliquo eſſet in Imperatorē animo, dotem iam nūc da-
 re reſuſauit. Imperator hoc intelligens, ſororē illi ſuā quo illam accepit ap-
 paratu remiſit: Quod Kanut⁹ grauiter ferens, manifeſtas deinde inimici-
 cias aduerſus Impatorē cōepit exercere: ita ut omnē terrā Wagriorū, Hol-
 ſatorum, Stormariorū, Polaborum, uſꝫ ad Albim ſui eſſe iuris diceret,
 eamꝫ repetere cōtenderet, perꝫ Wādalos, quos ſibi aſtrinxit crebris in-
 curſionibus uaſtauit. Eiſdē de cauſis mater regis, quę Ludouico prouinci-
 ali Turingię poſt regem Waldemarū nupta erat, repudiata, & ad terram
 natiuitatis ſuę ſine honore reuerſa, cōqueſta eſt de multis in ſe mariti iniu-
 rijs: Vnde rex magis ac magis inſtimulatus, iuſtā ſe in Theutonicos belli
 cauſam habere arbitratur. Sed cum Thietmarſia archiepifcopo Bremeniſi
 Hartwico ſecundo, qui nuper illam ab Adolpho certis pactionib⁹ recepit
 non ſatis pareret, archiepūſ magno inſtructus exercitu, terrā ingreditur:
 & peracta multa frugū atꝫ domorū cōculcatione, ad deditiōnē populū
 infrenē coggit. Illi aut̄ infinitā pecuniā expromittētes, libertatē ſuam gre-
 redemerunt. Cuncꝫ archiepūſ reducto exercitu rem bene pacatā arbitra-
 retur, magna inde eccleſię ſuę incidit calamitas. Nam cum Adolphus de
 Holſatia atꝫ Scowēborg comes, & item de Oldēborg, cum multis alijs
 nobilib⁹, militię ſtipēdiū ex archiepifcopo depoſcerēt, nec haberet ille qđ
 redderet omnib⁹, iam in eam expeditionē impēſis, nec Thietmarſi expo-
 miſſam ſummā perſoluerēt, cogitur a mineralibus ſuis redditus epifco-
 pales per trienniū abiurare: ut ex illis ꝑra ſoluantur aliena. Ille uero de ca-
 thedratico, & eccleſiarū cōſecrationibus tenuiter uictitabat. Thietmarſi
 cum promiſſam pecuniā exoluere, nec poſſent, nec uellent, ad Waldema-
 rum Slefwici epūm ſe cōtulerūt, eque ſancto Petro, ut aſſerebāt, ſeruituri,
 qui & Slefwico, & Bremeꝫ preſidet patronus: perinde Danię coronę iun-
 cti: Erat hic epūſ fili⁹ Kanuti regis, quē Zueno rex, ut in Dania dixim⁹,
 in cōuiuio oppreſſit, Waldemaro, qui poſt regnauit, grauiter tum uulne-
 rato: Dati a Thiemarſi epifcopo obſides, ut certa fide permanerēt: & iun-
 cti ſunt regno Danię uſꝫ ad diē pugne in Bornehouede, cum tranſſuge-
 rent denuo ad comitem.

FINIT LIBER SEXTVS.

SEQVITVR LIBER

SEPTIMVS.